

**ZAKON O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
MARAKEŠKOG SPORAZUMA O OSNIVANJU SVJETSKJE TRGOVINSKE
ORGANIZACIJE**

Član 1

Potvrđuje se Protokol o izmjenama i dopunama marakeškog sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije, potpisan u Ženevi, 17. decembra 2011. godine, u originalu na engleskom i crnogorskom jeziku.

Član 2

Tekst Protokola iz člana 1 ovog zakona u originalu na engleskom i u prevodu na crnogorski jezik, glasi:

**PROTOCOL AMENDING THE MARRAKESH AGREEMENT ESTABLISHING
THE WORLD TRADE ORGANIZATION**

DECISION OF 27 NOVEMBER 2014

The General Council;

Having regard to paragraph 1 of Article X of the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization ("the WTO Agreement");

Conducting the functions of the Ministerial Conference in the interval between meetings pursuant to paragraph 2 of Article IV of the WTO Agreement;

Recalling the General Council Decision to commence negotiations on the basis of the modalities set out in Annex D to that decision, adopted on 1 August 2004, as well as the Ministerial Decision of 7 December 2013 to draw up a Protocol of Amendment to insert the Agreement on Trade Facilitation into Annex 1A of the WTO Agreement (the "Protocol");

Recalling paragraph 47 of the Doha Ministerial Declaration of 20 November 2001;

Recalling paragraphs 2 and 3 of the Doha Ministerial Declaration, Annex D of the General Council Decision of August 2004 and Article 13.2 of the Agreement on Trade Facilitation on the importance of the provision of assistance and support for capacity building to help developing and least-developed countries to implement the provisions of the Agreement on Trade Facilitation;

Welcoming the Director General's announcement setting up, within the existing WTO structures, a Trade Facilitation Agreement Facility to manage support that Members volunteer to provide to the WTO in furtherance of supplementary assistance to implement the provisions of the Trade Facilitation Agreement and to facilitate coherence of assistance with the Annex D plus agencies;

Having considered the Agreement submitted by the Preparatory Committee on Trade Facilitation (WT/L/931);

Noting the consensus to submit this proposed amendment to the Members for acceptance;

Decides as follows:

1. The Protocol amending the WTO Agreement attached to this Decision is hereby adopted and submitted to the Members for acceptance.
 2. The Protocol shall hereby be open for acceptance by Members.
 3. The Protocol shall enter into force in accordance with the provisions of paragraph 3 of Article X of the WTO Agreement.
-

**PROTOCOL AMENDING THE MARRAKESH AGREEMENT ESTABLISHING
THE WORLD TRADE ORGANIZATION**

Members of the World Trade Organization;

Referring to the Agreement on Trade Facilitation;

Having regard to the Decision of the General Council in document WT/L/940, adopted pursuant to paragraph 1 of Article X of the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization ("the WTO Agreement");

Hereby agree as follows:

1. Annex 1A to the WTO Agreement shall, upon entry into force of this Protocol pursuant to paragraph 4, be amended by the insertion of the Agreement on Trade Facilitation, as set out in the Annex to this Protocol, to be placed after the Agreement on Safeguards.
2. Reservations may not be entered in respect of any of the provisions of this Protocol without the consent of the other Members.
3. This Protocol is hereby open for acceptance by Members.
4. This Protocol shall enter into force in accordance with paragraph 3 of Article X of the WTO Agreement.¹
5. This Protocol shall be deposited with the Director-General of the World Trade Organization who shall promptly furnish to each Member a certified copy thereof and a notification of each acceptance thereof pursuant to paragraph 3.
6. This Protocol shall be registered in accordance with the provisions of Article 102 of the Charter of the United Nations.

Done at Geneva this twenty-seventh day of November two thousand and fourteen, in a single copy in the English, French and Spanish languages, each text being authentic.

¹

For the purposes of calculation of acceptances under Article X.3 of the WTO Agreement, an instrument of acceptance by the European Union for itself and in respect of its Member States shall be counted as acceptance by a number of Members equal to the number of Member States of the European Union which are Members to the WTO.

**ANNEX TO THE PROTOCOL AMENDING THE MARRAKESH AGREEMENT
ESTABLISHING THE WORLD TRADE ORGANIZATION**

AGREEMENT ON TRADE FACILITATION

Preamble

Members,

Having regard to the negotiations launched under the Doha Ministerial Declaration;

Recalling and reaffirming the mandate and principles contained in paragraph 27 of the Doha Ministerial Declaration (WT/MIN(01)/DEC/1) and in Annex D of the Decision of the Doha Work Programme adopted by the General Council on 1 August 2004 (WT/L/579), as well as in paragraph 33 of and Annex E to the Hong Kong Ministerial Declaration (WT/MIN(05)/DEC);

Desiring to clarify and improve relevant aspects of Articles V, VIII and X of the GATT 1994 with a view to further expediting the movement, release and clearance of goods, including goods in transit;

Recognizing the particular needs of developing and especially least-developed country Members and desiring to enhance assistance and support for capacity building in this area;

Recognizing the need for effective cooperation among Members on trade facilitation and customs compliance issues;

Hereby *agree* as follows:

SECTION I

ARTICLE 1: PUBLICATION AND AVAILABILITY OF INFORMATION

1 Publication

1.1 Each Member shall promptly publish the following information in a non-discriminatory and easily accessible manner in order to enable governments, traders, and other interested parties to become acquainted with them:

- (a) procedures for importation, exportation, and transit (including port, airport, and other entry-point procedures), and required forms and documents;
- (b) applied rates of duties and taxes of any kind imposed on or in connection with importation or exportation;
- (c) fees and charges imposed by or for governmental agencies on or in connection with importation, exportation or transit;
- (d) rules for the classification or valuation of products for customs purposes;
- (e) laws, regulations, and administrative rulings of general application relating to rules of origin;
- (f) import, export or transit restrictions or prohibitions;
- (g) penalty provisions for breaches of import, export, or transit formalities;
- (h) procedures for appeal or review;
- (i) agreements or parts thereof with any country or countries relating to importation, exportation, or transit; and

- (j) procedures relating to the administration of tariff quotas.

1.2 Nothing in these provisions shall be construed as requiring the publication or provision of information other than in the language of the Member except as stated in paragraph 2.2.

2 Information Available Through Internet

2.1 Each Member shall make available, and update to the extent possible and as appropriate, the following through the internet:

- (a) a description¹ of its procedures for importation, exportation, and transit, including procedures for appeal or review, that informs governments, traders, and other interested parties of the practical steps needed for importation, exportation, and transit;
- (b) the forms and documents required for importation into, exportation from, or transit through the territory of that Member;
- (c) contact information on its enquiry point(s).

2.2 Whenever practicable, the description referred to in subparagraph 2.1(a) shall also be made available in one of the official languages of the WTO.

2.3 Members are encouraged to make available further trade-related information through the internet, including relevant trade-related legislation and other items referred to in paragraph 1.1.

3 Enquiry Points

3.1 Each Member shall, within its available resources, establish or maintain one or more enquiry points to answer reasonable enquiries of governments, traders, and other interested parties on matters covered by paragraph 1.1 and to provide the required forms and documents referred to in subparagraph 1.1(a).

3.2 Members of a customs union or involved in regional integration may establish or maintain common enquiry points at the regional level to satisfy the requirement of paragraph 3.1 for common procedures.

3.3 Members are encouraged not to require the payment of a fee for answering enquiries and providing required forms and documents. If any, Members shall limit the amount of their fees and charges to the approximate cost of services rendered.

3.4 The enquiry points shall answer enquiries and provide the forms and documents within a reasonable time period set by each Member, which may vary depending on the nature or complexity of the request.

4 Notification

Each Member shall notify the Committee on Trade Facilitation established under paragraph 1.1 of Article 23 (referred to in this Agreement as the "Committee") of:

- (a) the official place(s) where the items in subparagraphs 1.1(a) to (j) have been published;
- (b) the Uniform Resource Locators of website(s) referred to in paragraph 2.1; and
- (c) the contact information of the enquiry points referred to in paragraph 3.1.

¹ Each Member has the discretion to state on its website the legal limitations of this description.

ARTICLE 2: OPPORTUNITY TO COMMENT, INFORMATION BEFORE ENTRY INTO FORCE, AND CONSULTATIONS**1 Opportunity to Comment and Information before Entry into Force**

1.1 Each Member shall, to the extent practicable and in a manner consistent with its domestic law and legal system, provide opportunities and an appropriate time period to traders and other interested parties to comment on the proposed introduction or amendment of laws and regulations of general application related to the movement, release, and clearance of goods, including goods in transit.

1.2 Each Member shall, to the extent practicable and in a manner consistent with its domestic law and legal system, ensure that new or amended laws and regulations of general application related to the movement, release, and clearance of goods, including goods in transit, are published or information on them made otherwise publicly available, as early as possible before their entry into force, in order to enable traders and other interested parties to become acquainted with them.

1.3 Changes to duty rates or tariff rates, measures that have a relieving effect, measures the effectiveness of which would be undermined as a result of compliance with paragraphs 1.1 or 1.2, measures applied in urgent circumstances, or minor changes to domestic law and legal system are each excluded from paragraphs 1.1 and 1.2.

2 Consultations

Each Member shall, as appropriate, provide for regular consultations between its border agencies and traders or other stakeholders located within its territory.

ARTICLE 3: ADVANCE RULINGS

1. Each Member shall issue an advance ruling in a reasonable, time-bound manner to the applicant that has submitted a written request containing all necessary information. If a Member declines to issue an advance ruling, it shall promptly notify the applicant in writing, setting out the relevant facts and the basis for its decision.

2. A Member may decline to issue an advance ruling to the applicant where the question raised in the application:

- (a) is already pending in the applicant's case before any governmental agency, appellate tribunal, or court; or
- (b) has already been decided by any appellate tribunal or court.

3. The advance ruling shall be valid for a reasonable period of time after its issuance unless the law, facts, or circumstances supporting that ruling have changed.

4. Where the Member revokes, modifies, or invalidates the advance ruling, it shall provide written notice to the applicant setting out the relevant facts and the basis for its decision. Where a Member revokes, modifies, or invalidates advance rulings with retroactive effect, it may only do so where the ruling was based on incomplete, incorrect, false, or misleading information.

5. An advance ruling issued by a Member shall be binding on that Member in respect of the applicant that sought it. The Member may provide that the advance ruling is binding on the applicant.

6. Each Member shall publish, at a minimum:

- (a) the requirements for the application for an advance ruling, including the information to be provided and the format;
- (b) the time period by which it will issue an advance ruling; and

- (c) the length of time for which the advance ruling is valid.

7. Each Member shall provide, upon written request of an applicant, a review of the advance ruling or the decision to revoke, modify, or invalidate the advance ruling.²

8. Each Member shall endeavour to make publicly available any information on advance rulings which it considers to be of significant interest to other interested parties, taking into account the need to protect commercially confidential information.

9. Definitions and scope:

- (a) An advance ruling is a written decision provided by a Member to the applicant prior to the importation of a good covered by the application that sets forth the treatment that the Member shall provide to the good at the time of importation with regard to:

- (i) the good's tariff classification; and
- (ii) the origin of the good.³

- (b) In addition to the advance rulings defined in subparagraph (a), Members are encouraged to provide advance rulings on:

- (i) the appropriate method or criteria, and the application thereof, to be used for determining the customs value under a particular set of facts;
- (ii) the applicability of the Member's requirements for relief or exemption from customs duties;
- (iii) the application of the Member's requirements for quotas, including tariff quotas; and
- (iv) any additional matters for which a Member considers it appropriate to issue an advance ruling.

- (c) An applicant is an exporter, importer or any person with a justifiable cause or a representative thereof.

- (d) A Member may require that the applicant have legal representation or registration in its territory. To the extent possible, such requirements shall not restrict the categories of persons eligible to apply for advance rulings, with particular consideration for the specific needs of small and medium-sized enterprises. These requirements shall be clear and transparent and not constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination.

² Under this paragraph: (a) a review may, either before or after the ruling has been acted upon, be provided by the official, office, or authority that issued the ruling, a higher or independent administrative authority, or a judicial authority; and (b) a Member is not required to provide the applicant with recourse to paragraph 1 of Article 4.

³ It is understood that an advance ruling on the origin of a good may be an assessment of origin for the purposes of the Agreement on Rules of Origin where the ruling meets the requirements of this Agreement and the Agreement on Rules of Origin. Likewise, an assessment of origin under the Agreement on Rules of Origin may be an advance ruling on the origin of a good for the purposes of this Agreement where the ruling meets the requirements of both agreements. Members are not required to establish separate arrangements under this provision in addition to those established pursuant to the Agreement on Rules of Origin in relation to the assessment of origin provided that the requirements of this Article are fulfilled.

ARTICLE 4: PROCEDURES FOR APPEAL OR REVIEW

1. Each Member shall provide that any person to whom customs issues an administrative decision⁴ has the right, within its territory, to:
 - (a) an administrative appeal to or review by an administrative authority higher than or independent of the official or office that issued the decision;

and/or
 - (b) a judicial appeal or review of the decision.
2. The legislation of a Member may require that an administrative appeal or review be initiated prior to a judicial appeal or review.
3. Each Member shall ensure that its procedures for appeal or review are carried out in a non-discriminatory manner.
4. Each Member shall ensure that, in a case where the decision on appeal or review under subparagraph 1(a) is not given either:
 - (a) within set periods as specified in its laws or regulations; or
 - (b) without undue delaythe petitioner has the right to either further appeal to or further review by the administrative authority or the judicial authority or any other recourse to the judicial authority.⁵
5. Each Member shall ensure that the person referred to in paragraph 1 is provided with the reasons for the administrative decision so as to enable such a person to have recourse to procedures for appeal or review where necessary.
6. Each Member is encouraged to make the provisions of this Article applicable to an administrative decision issued by a relevant border agency other than customs.

ARTICLE 5: OTHER MEASURES TO ENHANCE IMPARTIALITY, NON-DISCRIMINATION AND TRANSPARENCY**1 Notifications for enhanced controls or inspections**

Where a Member adopts or maintains a system of issuing notifications or guidance to its concerned authorities for enhancing the level of controls or inspections at the border in respect of foods, beverages, or feedstuffs covered under the notification or guidance for protecting human, animal, or plant life or health within its territory, the following disciplines shall apply to the manner of their issuance, termination, or suspension:

- (a) the Member may, as appropriate, issue the notification or guidance based on risk;
- (b) the Member may issue the notification or guidance so that it applies uniformly only to those points of entry where the sanitary and phytosanitary conditions on which the notification or guidance are based apply;

⁴ An administrative decision in this Article means a decision with a legal effect that affects the rights and obligations of a specific person in an individual case. It shall be understood that an administrative decision in this Article covers an administrative action within the meaning of Article X of the GATT 1994 or failure to take an administrative action or decision as provided for in a Member's domestic law and legal system. For addressing such failure, Members may maintain an alternative administrative mechanism or judicial recourse to direct the customs authority to promptly issue an administrative decision in place of the right to appeal or review under subparagraph 1(a).

⁵ Nothing in this paragraph shall prevent a Member from recognizing administrative silence on appeal or review as a decision in favor of the petitioner in accordance with its laws and regulations.

- (c) the Member shall promptly terminate or suspend the notification or guidance when circumstances giving rise to it no longer exist, or if changed circumstances can be addressed in a less trade-restrictive manner; and
- (d) when the Member decides to terminate or suspend the notification or guidance, it shall, as appropriate, promptly publish the announcement of its termination or suspension in a non-discriminatory and easily accessible manner, or inform the exporting Member or the importer.

2 Detention

A Member shall promptly inform the carrier or importer in case of detention of goods declared for importation, for inspection by customs or any other competent authority.

3 Test Procedures

3.1 A Member may, upon request, grant an opportunity for a second test in case the first test result of a sample taken upon arrival of goods declared for importation shows an adverse finding.

3.2 A Member shall either publish, in a non-discriminatory and easily accessible manner, the name and address of any laboratory where the test can be carried out or provide this information to the importer when it is granted the opportunity provided under paragraph 3.1.

3.3 A Member shall consider the result of the second test, if any, conducted under paragraph 3.1, for the release and clearance of goods and, if appropriate, may accept the results of such test.

ARTICLE 6: DISCIPLINES ON FEES AND CHARGES IMPOSED ON OR IN CONNECTION WITH IMPORTATION AND EXPORTATION AND PENALTIES

1 General Disciplines on Fees and Charges Imposed on or in Connection with Importation and Exportation

1.1 The provisions of paragraph 1 shall apply to all fees and charges other than import and export duties and other than taxes within the purview of Article III of GATT 1994 imposed by Members on or in connection with the importation or exportation of goods.

1.2 Information on fees and charges shall be published in accordance with Article 1. This information shall include the fees and charges that will be applied, the reason for such fees and charges, the responsible authority and when and how payment is to be made.

1.3 An adequate time period shall be accorded between the publication of new or amended fees and charges and their entry into force, except in urgent circumstances. Such fees and charges shall not be applied until information on them has been published.

1.4 Each Member shall periodically review its fees and charges with a view to reducing their number and diversity, where practicable.

2 Specific disciplines on Fees and Charges for Customs Processing Imposed on or in Connection with Importation and Exportation

Fees and charges for customs processing:

- (i) shall be limited in amount to the approximate cost of the services rendered on or in connection with the specific import or export operation in question; and
- (ii) are not required to be linked to a specific import or export operation provided they are levied for services that are closely connected to the customs processing of goods.

3 Penalty Disciplines

3.1 For the purpose of paragraph 3, the term "penalties" shall mean those imposed by a Member's customs administration for a breach of the Member's customs laws, regulations, or procedural requirements.

3.2 Each Member shall ensure that penalties for a breach of a customs law, regulation, or procedural requirement are imposed only on the person(s) responsible for the breach under its laws.

3.3 The penalty imposed shall depend on the facts and circumstances of the case and shall be commensurate with the degree and severity of the breach.

3.4 Each Member shall ensure that it maintains measures to avoid:

- (a) conflicts of interest in the assessment and collection of penalties and duties; and
- (b) creating an incentive for the assessment or collection of a penalty that is inconsistent with paragraph 3.3.

3.5 Each Member shall ensure that when a penalty is imposed for a breach of customs laws, regulations, or procedural requirements, an explanation in writing is provided to the person(s) upon whom the penalty is imposed specifying the nature of the breach and the applicable law, regulation or procedure under which the amount or range of penalty for the breach has been prescribed.

3.6 When a person voluntarily discloses to a Member's customs administration the circumstances of a breach of a customs law, regulation, or procedural requirement prior to the discovery of the breach by the customs administration, the Member is encouraged to, where appropriate, consider this fact as a potential mitigating factor when establishing a penalty for that person.

3.7 The provisions of this paragraph shall apply to the penalties on traffic in transit referred to in paragraph 3.1.

ARTICLE 7: RELEASE AND CLEARANCE OF GOODS

1 Pre-arrival Processing

1.1 Each Member shall adopt or maintain procedures allowing for the submission of import documentation and other required information, including manifests, in order to begin processing prior to the arrival of goods with a view to expediting the release of goods upon arrival.

1.2 Each Member shall, as appropriate, provide for advance lodging of documents in electronic format for pre-arrival processing of such documents.

2 Electronic Payment

Each Member shall, to the extent practicable, adopt or maintain procedures allowing the option of electronic payment for duties, taxes, fees, and charges collected by customs incurred upon importation and exportation.

3 Separation of Release from Final Determination of Customs Duties, Taxes, Fees and Charges

3.1 Each Member shall adopt or maintain procedures allowing the release of goods prior to the final determination of customs duties, taxes, fees, and charges, if such a determination is not done prior to, or upon arrival, or as rapidly as possible after arrival and provided that all other regulatory requirements have been met.

3.2 As a condition for such release, a Member may require:

- (a) payment of customs duties, taxes, fees, and charges determined prior to or upon arrival of goods and a guarantee for any amount not yet determined in the form of a surety, a deposit, or another appropriate instrument provided for in its laws and regulations; or
- (b) a guarantee in the form of a surety, a deposit, or another appropriate instrument provided for in its laws and regulations.

3.3 Such guarantee shall not be greater than the amount the Member requires to ensure payment of customs duties, taxes, fees, and charges ultimately due for the goods covered by the guarantee.

3.4 In cases where an offence requiring imposition of monetary penalties or fines has been detected, a guarantee may be required for the penalties and fines that may be imposed.

3.5 The guarantee as set out in paragraphs 3.2 and 3.4 shall be discharged when it is no longer required.

3.6 Nothing in these provisions shall affect the right of a Member to examine, detain, seize or confiscate or deal with the goods in any manner not otherwise inconsistent with the Member's WTO rights and obligations.

4 Risk Management

4.1 Each Member shall, to the extent possible, adopt or maintain a risk management system for customs control.

4.2 Each Member shall design and apply risk management in a manner as to avoid arbitrary or unjustifiable discrimination, or a disguised restriction on international trade.

4.3 Each Member shall concentrate customs control and, to the extent possible other relevant border controls, on high-risk consignments and expedite the release of low-risk consignments. A Member also may select, on a random basis, consignments for such controls as part of its risk management.

4.4 Each Member shall base risk management on an assessment of risk through appropriate selectivity criteria. Such selectivity criteria may include, *inter alia*, the Harmonized System code, nature and description of the goods, country of origin, country from which the goods were shipped, value of the goods, compliance record of traders, and type of means of transport.

5 Post-clearance Audit

5.1 With a view to expediting the release of goods, each Member shall adopt or maintain post-clearance audit to ensure compliance with customs and other related laws and regulations.

5.2 Each Member shall select a person or a consignment for post-clearance audit in a risk-based manner, which may include appropriate selectivity criteria. Each Member shall conduct post-clearance audits in a transparent manner. Where the person is involved in the audit process and conclusive results have been achieved the Member shall, without delay, notify the person whose record is audited of the results, the person's rights and obligations, and the reasons for the results.

5.3 The information obtained in post-clearance audit may be used in further administrative or judicial proceedings.

5.4 Members shall, wherever practicable, use the result of post-clearance audit in applying risk management.

6 Establishment and Publication of Average Release Times

6.1 Members are encouraged to measure and publish their average release time of goods periodically and in a consistent manner, using tools such as, *inter alia*, the Time Release Study of the World Customs Organization (referred to in this Agreement as the "WCO").⁶

6.2 Members are encouraged to share with the Committee their experiences in measuring average release times, including methodologies used, bottlenecks identified, and any resulting effects on efficiency.

7 Trade Facilitation Measures for Authorized Operators

7.1 Each Member shall provide additional trade facilitation measures related to import, export, or transit formalities and procedures, pursuant to paragraph 7.3, to operators who meet specified criteria, hereinafter called authorized operators. Alternatively, a Member may offer such trade facilitation measures through customs procedures generally available to all operators and is not required to establish a separate scheme.

7.2 The specified criteria to qualify as an authorized operator shall be related to compliance, or the risk of non-compliance, with requirements specified in a Member's laws, regulations or procedures.

- (a) Such criteria, which shall be published, may include:
 - (i) an appropriate record of compliance with customs and other related laws and regulations;
 - (ii) a system of managing records to allow for necessary internal controls;
 - (iii) financial solvency, including, where appropriate, provision of a sufficient security or guarantee; and
 - (iv) supply chain security.
- (b) Such criteria shall not:
 - (i) be designed or applied so as to afford or create arbitrary or unjustifiable discrimination between operators where the same conditions prevail; and
 - (ii) to the extent possible, restrict the participation of small and medium-sized enterprises.

7.3 The trade facilitation measures provided pursuant to paragraph 7.1 shall include at least three of the following measures:⁷

- (a) low documentary and data requirements, as appropriate;
- (b) low rate of physical inspections and examinations, as appropriate;
- (c) rapid release time, as appropriate;
- (d) deferred payment of duties, taxes, fees, and charges;

⁶ Each Member may determine the scope and methodology of such average release time measurement in accordance with its needs and capacity.

⁷ A measure listed in subparagraphs 7.3 (a) to (g) will be deemed to be provided to authorized operators if it is generally available to all operators.

- (e) use of comprehensive guarantees or reduced guarantees;
- (f) a single customs declaration for all imports or exports in a given period; and
- (g) clearance of goods at the premises of the authorized operator or another place authorized by customs.

7.4 Members are encouraged to develop authorized operator schemes on the basis of international standards, where such standards exist, except when such standards would be an inappropriate or ineffective means for the fulfilment of the legitimate objectives pursued.

7.5 In order to enhance the trade facilitation measures provided to operators, Members shall afford to other Members the possibility of negotiating mutual recognition of authorized operator schemes.

7.6 Members shall exchange relevant information within the Committee about authorized operator schemes in force.

8 Expedited Shipments

8.1 Each Member shall adopt or maintain procedures allowing for the expedited release of at least those goods entered through air cargo facilities to persons who apply for such treatment, while maintaining customs control.⁸ If a Member employs criteria⁹ limiting who may apply, the Member may, in published criteria, require that the applicant shall, as conditions for qualifying for the application of the treatment described in paragraph 8.2 to its expedited shipments:

- (a) provide adequate infrastructure and payment of customs expenses related to processing of expedited shipments in cases where the applicant fulfils the Member's requirements for such processing to be performed at a dedicated facility;
- (b) submit in advance of the arrival of an expedited shipment the information necessary for the release;
- (c) be assessed fees limited in amount to the approximate cost of services rendered in providing the treatment described in paragraph 8.2;
- (d) maintain a high degree of control over expedited shipments through the use of internal security, logistics, and tracking technology from pick-up to delivery;
- (e) provide expedited shipment from pick-up to delivery;
- (f) assume liability for payment of all customs duties, taxes, fees, and charges to the customs authority for the goods;
- (g) have a good record of compliance with customs and other related laws and regulations;
- (h) comply with other conditions directly related to the effective enforcement of the Member's laws, regulations, and procedural requirements, that specifically relate to providing the treatment described in paragraph 8.2.

8.2 Subject to paragraphs 8.1 and 8.3, Members shall:

- (a) minimize the documentation required for the release of expedited shipments in accordance with paragraph 1 of Article 10 and, to the extent possible, provide for release based on a single submission of information on certain shipments;

⁸ In cases where a Member has an existing procedure that provides the treatment in paragraph 8.2, this provision does not require that Member to introduce separate expedited release procedures.

⁹ Such application criteria, if any, shall be in addition to the Member's requirements for operating with respect to all goods or shipments entered through air cargo facilities.

- (b) provide for expedited shipments to be released under normal circumstances as rapidly as possible after arrival, provided the information required for release has been submitted;
- (c) endeavour to apply the treatment in subparagraphs (a) and (b) to shipments of any weight or value recognizing that a Member is permitted to require additional entry procedures, including declarations and supporting documentation and payment of duties and taxes, and to limit such treatment based on the type of good, provided the treatment is not limited to low value goods such as documents; and
- (d) provide, to the extent possible, for a *de minimis* shipment value or dutiable amount for which customs duties and taxes will not be collected, aside from certain prescribed goods. Internal taxes, such as value added taxes and excise taxes, applied to imports consistently with Article III of the GATT 1994 are not subject to this provision.

8.3 Nothing in paragraphs 8.1 and 8.2 shall affect the right of a Member to examine, detain, seize, confiscate or refuse entry of goods, or to carry out post-clearance audits, including in connection with the use of risk management systems. Further, nothing in paragraphs 8.1 and 8.2 shall prevent a Member from requiring, as a condition for release, the submission of additional information and the fulfilment of non-automatic licensing requirements.

9 Perishable Goods¹⁰

9.1 With a view to preventing avoidable loss or deterioration of perishable goods, and provided that all regulatory requirements have been met, each Member shall provide for the release of perishable goods:

- (a) under normal circumstances within the shortest possible time; and
- (b) in exceptional circumstances where it would be appropriate to do so, outside the business hours of customs and other relevant authorities.

9.2 Each Member shall give appropriate priority to perishable goods when scheduling any examinations that may be required.

9.3 Each Member shall either arrange or allow an importer to arrange for the proper storage of perishable goods pending their release. The Member may require that any storage facilities arranged by the importer have been approved or designated by its relevant authorities. The movement of the goods to those storage facilities, including authorizations for the operator moving the goods, may be subject to the approval, where required, of the relevant authorities. The Member shall, where practicable and consistent with domestic legislation, upon the request of the importer, provide for any procedures necessary for release to take place at those storage facilities.

9.4 In cases of significant delay in the release of perishable goods, and upon written request, the importing Member shall, to the extent practicable, provide a communication on the reasons for the delay.

ARTICLE 8: BORDER AGENCY COOPERATION

1. Each Member shall ensure that its authorities and agencies responsible for border controls and procedures dealing with the importation, exportation, and transit of goods cooperate with one another and coordinate their activities in order to facilitate trade.

2. Each Member shall, to the extent possible and practicable, cooperate on mutually agreed terms with other Members with whom it shares a common border with a view to coordinating procedures at border crossings to facilitate cross-border trade. Such cooperation and coordination may include:

¹⁰ For the purposes of this provision, perishable goods are goods that rapidly decay due to their natural characteristics, in particular in the absence of appropriate storage conditions.

- (a) alignment of working days and hours;
- (b) alignment of procedures and formalities;
- (c) development and sharing of common facilities;
- (d) joint controls;
- (e) establishment of one stop border post control.

ARTICLE 9: MOVEMENT OF GOODS INTENDED FOR IMPORT UNDER CUSTOMS CONTROL

Each Member shall, to the extent practicable, and provided all regulatory requirements are met, allow goods intended for import to be moved within its territory under customs control from a customs office of entry to another customs office in its territory from where the goods would be released or cleared.

ARTICLE 10: FORMALITIES CONNECTED WITH IMPORTATION, EXPORTATION AND TRANSIT

1 Formalities and Documentation Requirements

1.1 With a view to minimizing the incidence and complexity of import, export, and transit formalities and to decreasing and simplifying import, export, and transit documentation requirements and taking into account the legitimate policy objectives and other factors such as changed circumstances, relevant new information, business practices, availability of techniques and technology, international best practices, and inputs from interested parties, each Member shall review such formalities and documentation requirements and, based on the results of the review, ensure, as appropriate, that such formalities and documentation requirements are:

- (a) adopted and/or applied with a view to a rapid release and clearance of goods, particularly perishable goods;
- (b) adopted and/or applied in a manner that aims at reducing the time and cost of compliance for traders and operators;
- (c) the least trade restrictive measure chosen where two or more alternative measures are reasonably available for fulfilling the policy objective or objectives in question; and
- (d) not maintained, including parts thereof, if no longer required.

1.2 The Committee shall develop procedures for the sharing by Members of relevant information and best practices, as appropriate.

2 Acceptance of Copies

2.1 Each Member shall, where appropriate, endeavour to accept paper or electronic copies of supporting documents required for import, export, or transit formalities.

2.2 Where a government agency of a Member already holds the original of such a document, any other agency of that Member shall accept a paper or electronic copy, where applicable, from the agency holding the original in lieu of the original document.

2.3 A Member shall not require an original or copy of export declarations submitted to the customs authorities of the exporting Member as a requirement for importation.¹¹

¹¹ Nothing in this paragraph precludes a Member from requiring documents such as certificates, permits or licenses as a requirement for the importation of controlled or regulated goods.

3 Use of International Standards

3.1 Members are encouraged to use relevant international standards or parts thereof as a basis for their import, export, or transit formalities and procedures, except as otherwise provided for in this Agreement.

3.2 Members are encouraged to take part, within the limits of their resources, in the preparation and periodic review of relevant international standards by appropriate international organizations.

3.3 The Committee shall develop procedures for the sharing by Members of relevant information, and best practices, on the implementation of international standards, as appropriate.

The Committee may also invite relevant international organizations to discuss their work on international standards. As appropriate, the Committee may identify specific standards that are of particular value to Members.

4 Single Window

4.1 Members shall endeavour to establish or maintain a single window, enabling traders to submit documentation and/or data requirements for importation, exportation, or transit of goods through a single entry point to the participating authorities or agencies. After the examination by the participating authorities or agencies of the documentation and/or data, the results shall be notified to the applicants through the single window in a timely manner.

4.2 In cases where documentation and/or data requirements have already been received through the single window, the same documentation and/or data requirements shall not be requested by participating authorities or agencies except in urgent circumstances and other limited exceptions which are made public.

4.3 Members shall notify the Committee of the details of operation of the single window.

4.4 Members shall, to the extent possible and practicable, use information technology to support the single window.

5 Preshipment Inspection

5.1 Members shall not require the use of preshipment inspections in relation to tariff classification and customs valuation.

5.2 Without prejudice to the rights of Members to use other types of preshipment inspection not covered by paragraph 5.1, Members are encouraged not to introduce or apply new requirements regarding their use.¹²

6 Use of Customs Brokers

6.1 Without prejudice to the important policy concerns of some Members that currently maintain a special role for customs brokers, from the entry into force of this Agreement Members shall not introduce the mandatory use of customs brokers.

6.2 Each Member shall notify the Committee and publish its measures on the use of customs brokers. Any subsequent modifications thereof shall be notified and published promptly.

6.3 With regard to the licensing of customs brokers, Members shall apply rules that are transparent and objective.

¹² This paragraph refers to preshipment inspections covered by the Agreement on Preshipment Inspection, and does not preclude preshipment inspections for sanitary and phytosanitary purposes.

7 Common Border Procedures and Uniform Documentation Requirements

7.1 Each Member shall, subject to paragraph 7.2, apply common customs procedures and uniform documentation requirements for release and clearance of goods throughout its territory.

7.2 Nothing in this Article shall prevent a Member from:

- (a) differentiating its procedures and documentation requirements based on the nature and type of goods, or their means of transport;
- (b) differentiating its procedures and documentation requirements for goods based on risk management;
- (c) differentiating its procedures and documentation requirements to provide total or partial exemption from import duties or taxes;
- (d) applying electronic filing or processing; or
- (e) differentiating its procedures and documentation requirements in a manner consistent with the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures.

8 Rejected Goods

8.1 Where goods presented for import are rejected by the competent authority of a Member on account of their failure to meet prescribed sanitary or phytosanitary regulations or technical regulations, the Member shall, subject to and consistent with its laws and regulations, allow the importer to re-consign or to return the rejected goods to the exporter or another person designated by the exporter.

8.2 When such an option under paragraph 8.1 is given and the importer fails to exercise it within a reasonable period of time, the competent authority may take a different course of action to deal with such non-compliant goods.

9 Temporary Admission of Goods and Inward and Outward Processing

9.1 Temporary Admission of Goods

Each Member shall allow, as provided for in its laws and regulations, goods to be brought into its customs territory conditionally relieved, totally or partially, from payment of import duties and taxes if such goods are brought into its customs territory for a specific purpose, are intended for re-exportation within a specific period, and have not undergone any change except normal depreciation and wastage due to the use made of them.

9.2 Inward and Outward Processing

- (a) Each Member shall allow, as provided for in its laws and regulations, inward and outward processing of goods. Goods allowed for outward processing may be re-imported with total or partial exemption from import duties and taxes in accordance with the Member's laws and regulations.
- (b) For the purposes of this Article, the term "inward processing" means the customs procedure under which certain goods can be brought into a Member's customs territory conditionally relieved, totally or partially, from payment of import duties and taxes, or eligible for duty drawback, on the basis that such goods are intended for manufacturing, processing, or repair and subsequent exportation.
- (c) For the purposes of this Article, the term "outward processing" means the customs procedure under which goods which are in free circulation in a Member's customs territory may be temporarily exported for manufacturing, processing, or repair abroad and then re-imported.

ARTICLE 11: FREEDOM OF TRANSIT

1. Any regulations or formalities in connection with traffic in transit imposed by a Member shall not be:
 - (a) maintained if the circumstances or objectives giving rise to their adoption no longer exist or if the changed circumstances or objectives can be addressed in a reasonably available less trade-restrictive manner;
 - (b) applied in a manner that would constitute a disguised restriction on traffic in transit.
2. Traffic in transit shall not be conditioned upon collection of any fees or charges imposed in respect of transit, except the charges for transportation or those commensurate with administrative expenses entailed by transit or with the cost of services rendered.
3. Members shall not seek, take, or maintain any voluntary restraints or any other similar measures on traffic in transit. This is without prejudice to existing and future national regulations, bilateral or multilateral arrangements related to regulating transport, consistent with WTO rules.
4. Each Member shall accord to products which will be in transit through the territory of any other Member treatment no less favourable than that which would be accorded to such products if they were being transported from their place of origin to their destination without going through the territory of such other Member.
5. Members are encouraged to make available, where practicable, physically separate infrastructure (such as lanes, berths and similar) for traffic in transit.
6. Formalities, documentation requirements, and customs controls in connection with traffic in transit shall not be more burdensome than necessary to:
 - (a) identify the goods; and
 - (b) ensure fulfilment of transit requirements.
7. Once goods have been put under a transit procedure and have been authorized to proceed from the point of origination in a Member's territory, they will not be subject to any customs charges nor unnecessary delays or restrictions until they conclude their transit at the point of destination within the Member's territory.
8. Members shall not apply technical regulations and conformity assessment procedures within the meaning of the Agreement on Technical Barriers to Trade to goods in transit.
9. Members shall allow and provide for advance filing and processing of transit documentation and data prior to the arrival of goods.
10. Once traffic in transit has reached the customs office where it exits the territory of a Member, that office shall promptly terminate the transit operation if transit requirements have been met.
11. Where a Member requires a guarantee in the form of a surety, deposit or other appropriate monetary or non-monetary¹³ instrument for traffic in transit, such guarantee shall be limited to ensuring that requirements arising from such traffic in transit are fulfilled.

¹³ Nothing in this provision shall preclude a Member from maintaining existing procedures whereby the means of transport can be used as a guarantee for traffic in transit.

12. Once the Member has determined that its transit requirements have been satisfied, the guarantee shall be discharged without delay.
13. Each Member shall, in a manner consistent with its laws and regulations, allow comprehensive guarantees which include multiple transactions for same operators or renewal of guarantees without discharge for subsequent consignments.
14. Each Member shall make publicly available the relevant information it uses to set the guarantee, including single transaction and, where applicable, multiple transaction guarantee.
15. Each Member may require the use of customs convoys or customs escorts for traffic in transit only in circumstances presenting high risks or when compliance with customs laws and regulations cannot be ensured through the use of guarantees. General rules applicable to customs convoys or customs escorts shall be published in accordance with Article 1.
16. Members shall endeavour to cooperate and coordinate with one another with a view to enhancing freedom of transit. Such cooperation and coordination may include, but is not limited to, an understanding on:
- (a) charges;
 - (b) formalities and legal requirements; and
 - (c) the practical operation of transit regimes.
17. Each Member shall endeavour to appoint a national transit coordinator to which all enquiries and proposals by other Members relating to the good functioning of transit operations can be addressed.

ARTICLE 12: CUSTOMS COOPERATION

1 Measures Promoting Compliance and Cooperation

- 1.1 Members agree on the importance of ensuring that traders are aware of their compliance obligations, encouraging voluntary compliance to allow importers to self-correct without penalty in appropriate circumstances, and applying compliance measures to initiate stronger measures for non-compliant traders.¹⁴
- 1.2 Members are encouraged to share information on best practices in managing customs compliance, including through the Committee. Members are encouraged to cooperate in technical guidance or assistance and support for capacity building for the purposes of administering compliance measures and enhancing their effectiveness.

2 Exchange of Information

- 2.1 Upon request and subject to the provisions of this Article, Members shall exchange the information set out in subparagraphs 6.1(b) and/or (c) for the purpose of verifying an import or export declaration in identified cases where there are reasonable grounds to doubt the truth or accuracy of the declaration.
- 2.2 Each Member shall notify the Committee of the details of its contact point for the exchange of this information.

3 Verification

A Member shall make a request for information only after it has conducted appropriate verification procedures of an import or export declaration and after it has inspected the available relevant documentation.

¹⁴ Such activity has the overall objective of lowering the frequency of non-compliance, and consequently reducing the need for exchange of information in pursuit of enforcement.

4 Request

4.1 The requesting Member shall provide the requested Member with a written request, through paper or electronic means in a mutually agreed official language of the WTO or other mutually agreed language, including:

- (a) the matter at issue including, where appropriate and available, the number identifying the export declaration corresponding to the import declaration in question;
- (b) the purpose for which the requesting Member is seeking the information or documents, along with the names and contact details of the persons to whom the request relates, if known;
- (c) where required by the requested Member, confirmation¹⁵ of the verification where appropriate;
- (d) the specific information or documents requested;
- (e) the identity of the originating office making the request;
- (f) reference to provisions of the requesting Member's domestic law and legal system that govern the collection, protection, use, disclosure, retention, and disposal of confidential information and personal data.

4.2 If the requesting Member is not in a position to comply with any of the subparagraphs of paragraph 4.1, it shall specify this in the request.

5 Protection and Confidentiality

5.1 The requesting Member shall, subject to paragraph 5.2:

- (a) hold all information or documents provided by the requested Member strictly in confidence and grant at least the same level of such protection and confidentiality as that provided under the domestic law and legal system of the requested Member as described by it under subparagraphs 6.1(b) or (c);
- (b) provide information or documents only to the customs authorities dealing with the matter at issue and use the information or documents solely for the purpose stated in the request unless the requested Member agrees otherwise in writing;
- (c) not disclose the information or documents without the specific written permission of the requested Member;
- (d) not use any unverified information or documents from the requested Member as the deciding factor towards alleviating the doubt in any given circumstance;
- (e) respect any case-specific conditions set out by the requested Member regarding retention and disposal of confidential information or documents and personal data; and
- (f) upon request, inform the requested Member of any decisions and actions taken on the matter as a result of the information or documents provided.

5.2 A requesting Member may be unable under its domestic law and legal system to comply with any of the subparagraphs of paragraph 5.1. If so, the requesting Member shall specify this in the request.

¹⁵ This may include pertinent information on the verification conducted under paragraph 3. Such information shall be subject to the level of protection and confidentiality specified by the Member conducting the verification.

5.3 The requested Member shall treat any request and verification information received under paragraph 4 with at least the same level of protection and confidentiality accorded by the requested Member to its own similar information.

6 Provision of Information

6.1 Subject to the provisions of this Article, the requested Member shall promptly:

- (a) respond in writing, through paper or electronic means;
- (b) provide the specific information as set out in the import or export declaration, or the declaration, to the extent it is available, along with a description of the level of protection and confidentiality required of the requesting Member;
- (c) if requested, provide the specific information as set out in the following documents, or the documents, submitted in support of the import or export declaration, to the extent it is available: commercial invoice, packing list, certificate of origin and bill of lading, in the form in which these were filed, whether paper or electronic, along with a description of the level of protection and confidentiality required of the requesting Member;
- (d) confirm that the documents provided are true copies;
- (e) provide the information or otherwise respond to the request, to the extent possible, within 90 days from the date of the request.

6.2 The requested Member may require, under its domestic law and legal system, an assurance prior to the provision of information that the specific information will not be used as evidence in criminal investigations, judicial proceedings, or in non-customs proceedings without the specific written permission of the requested Member. If the requesting Member is not in a position to comply with this requirement, it should specify this to the requested Member.

7 Postponement or Refusal of a Request

7.1 A requested Member may postpone or refuse part or all of a request to provide information, and shall inform the requesting Member of the reasons for doing so, where:

- (a) it would be contrary to the public interest as reflected in the domestic law and legal system of the requested Member;
- (b) its domestic law and legal system prevents the release of the information. In such a case it shall provide the requesting Member with a copy of the relevant, specific reference;
- (c) the provision of the information would impede law enforcement or otherwise interfere with an on-going administrative or judicial investigation, prosecution or proceeding;
- (d) the consent of the importer or exporter is required by its domestic law and legal system that govern the collection, protection, use, disclosure, retention, and disposal of confidential information or personal data and that consent is not given; or
- (e) the request for information is received after the expiration of the legal requirement of the requested Member for the retention of documents.

7.2 In the circumstances of paragraphs 4.2, 5.2, or 6.2, execution of such a request shall be at the discretion of the requested Member.

8 Reciprocity

If the requesting Member is of the opinion that it would be unable to comply with a similar request if it was made by the requested Member, or if it has not yet implemented this Article, it shall state that fact in its request. Execution of such a request shall be at the discretion of the requested Member.

9 Administrative Burden

9.1 The requesting Member shall take into account the associated resource and cost implications for the requested Member in responding to requests for information. The requesting Member shall consider the proportionality between its fiscal interest in pursuing its request and the efforts to be made by the requested Member in providing the information.

9.2 If a requested Member receives an unmanageable number of requests for information or a request for information of unmanageable scope from one or more requesting Member(s) and is unable to meet such requests within a reasonable time, it may request one or more of the requesting Member(s) to prioritize with a view to agreeing on a practical limit within its resource constraints. In the absence of a mutually-agreed approach, the execution of such requests shall be at the discretion of the requested Member based on the results of its own prioritization.

10 Limitations

A requested Member shall not be required to:

- (a) modify the format of its import or export declarations or procedures;
- (b) call for documents other than those submitted with the import or export declaration as specified in subparagraph 6.1(c);
- (c) initiate enquiries to obtain the information;
- (d) modify the period of retention of such information;
- (e) introduce paper documentation where electronic format has already been introduced;
- (f) translate the information;
- (g) verify the accuracy of the information; or
- (h) provide information that would prejudice the legitimate commercial interests of particular enterprises, public or private.

11 Unauthorized Use or Disclosure

11.1 In the event of any breach of the conditions of use or disclosure of information exchanged under this Article, the requesting Member that received the information shall promptly communicate the details of such unauthorized use or disclosure to the requested Member that provided the information and:

- (a) take necessary measures to remedy the breach;
- (b) take necessary measures to prevent any future breach; and
- (c) notify the requested Member of the measures taken under subparagraphs (a) and (b).

11.2 The requested Member may suspend its obligations to the requesting Member under this Article until the measures set out in paragraph 11.1 have been taken.

12 Bilateral and Regional Agreements

12.1 Nothing in this Article shall prevent a Member from entering into or maintaining a bilateral, plurilateral, or regional agreement for sharing or exchange of customs information and data, including on a secure and rapid basis such as on an automatic basis or in advance of the arrival of the consignment.

12.2 Nothing in this Article shall be construed as altering or affecting a Member's rights or obligations under such bilateral, plurilateral, or regional agreements, or as governing the exchange of customs information and data under such other agreements.

SECTION II

SPECIAL AND DIFFERENTIAL TREATMENT PROVISIONS FOR DEVELOPING COUNTRY MEMBERS AND LEAST-DEVELOPED COUNTRY MEMBERS

ARTICLE 13: GENERAL PRINCIPLES

1. The provisions contained in Articles 1 to 12 of this Agreement shall be implemented by developing and least-developed country Members in accordance with this Section, which is based on the modalities agreed in Annex D of the July 2004 Framework Agreement (WT/L/579) and in paragraph 33 of and Annex E to the Hong Kong Ministerial Declaration (WT/MIN(05)/DEC).
2. Assistance and support for capacity building¹⁶ should be provided to help developing and least-developed country Members implement the provisions of this Agreement, in accordance with their nature and scope. The extent and the timing of implementation of the provisions of this Agreement shall be related to the implementation capacities of developing and least-developed country Members. Where a developing or least-developed country Member continues to lack the necessary capacity, implementation of the provision(s) concerned will not be required until implementation capacity has been acquired.
3. Least-developed country Members will only be required to undertake commitments to the extent consistent with their individual development, financial and trade needs or their administrative and institutional capabilities.
4. These principles shall be applied through the provisions set out in Section II.

ARTICLE 14: CATEGORIES OF PROVISIONS

1. There are three categories of provisions:
 - (a) Category A contains provisions that a developing country Member or a least-developed country Member designates for implementation upon entry into force of this Agreement, or in the case of a least-developed country Member within one year after entry into force, as provided in Article 15.
 - (b) Category B contains provisions that a developing country Member or a least-developed country Member designates for implementation on a date after a transitional period of time following the entry into force of this Agreement, as provided in Article 16.
 - (c) Category C contains provisions that a developing country Member or a least-developed country Member designates for implementation on a date after a transitional period of time following the entry into force of this Agreement and requiring the acquisition of implementation capacity through the provision of assistance and support for capacity building, as provided for in Article 16.

¹⁶ For the purposes of this Agreement, "assistance and support for capacity building" may take the form of technical, financial, or any other mutually agreed form of assistance provided.

2. Each developing country and least-developed country Member shall self-designate, on an individual basis, the provisions it is including under each of the Categories A, B and C.

ARTICLE 15: NOTIFICATION AND IMPLEMENTATION OF CATEGORY A

1. Upon entry into force of this Agreement, each developing country Member shall implement its Category A commitments. Those commitments designated under Category A will thereby be made an integral part of this Agreement.

2. A least-developed country Member may notify the Committee of the provisions it has designated in Category A for up to one year after entry into force of this Agreement. Each least-developed country Member's commitments designated under Category A will thereby be made an integral part of this Agreement.

ARTICLE 16: NOTIFICATION OF DEFINITIVE DATES FOR IMPLEMENTATION OF CATEGORY B AND CATEGORY C

1. With respect to the provisions that a developing country Member has not designated in Category A, the Member may delay implementation in accordance with the process set out in this Article.

Developing Country Member Category B

- (a) Upon entry into force of this Agreement, each developing country Member shall notify the Committee of the provisions that it has designated in Category B and their corresponding indicative dates for implementation.¹⁷
- (b) No later than one year after entry into force of this Agreement, each developing country Member shall notify the Committee of its definitive dates for implementation of the provisions it has designated in Category B. If a developing country Member, before this deadline, believes it requires additional time to notify its definitive dates, the Member may request that the Committee extend the period sufficient to notify its dates.

Developing Country Member Category C

- (c) Upon entry into force of this Agreement, each developing country Member shall notify the Committee of the provisions that it has designated in Category C and their corresponding indicative dates for implementation. For transparency purposes, notifications submitted shall include information on the assistance and support for capacity building that the Member requires in order to implement.¹⁸
- (d) Within one year after entry into force of this Agreement, developing country Members and relevant donor Members, taking into account any existing arrangements already in place, notifications pursuant to paragraph 1 of Article 22 and information submitted pursuant to subparagraph (c) above, shall provide information to the Committee on the arrangements maintained or entered into that are necessary to provide assistance and support for capacity building to enable implementation of Category C.¹⁹ The participating developing country Member shall promptly inform the Committee of such arrangements. The Committee shall also invite non-Member donors to provide information on existing or concluded arrangements.

¹⁷ Notifications submitted may also include such further information as the notifying Member deems appropriate. Members are encouraged to provide information on the domestic agency or entity responsible for implementation.

¹⁸ Members may also include information on national trade facilitation implementation plans or projects, the domestic agency or entity responsible for implementation, and the donors with which the Member may have an arrangement in place to provide assistance.

¹⁹ Such arrangements will be on mutually agreed terms, either bilaterally or through appropriate international organizations, consistent with paragraph 3 of Article 21.

- (e) Within 18 months from the date of the provision of the information stipulated in subparagraph (d), donor Members and respective developing country Members shall inform the Committee of the progress in the provision of assistance and support for capacity building. Each developing country Member shall, at the same time, notify its list of definitive dates for implementation.

2. With respect to those provisions that a least-developed country Member has not designated under Category A, least-developed country Members may delay implementation in accordance with the process set forth in this Article.

Least-Developed Country Member Category B

- (a) No later than one year after entry into force of this Agreement, a least-developed country Member shall notify the Committee of its Category B provisions and may notify their corresponding indicative dates for implementation of these provisions, taking into account maximum flexibilities for least-developed country Members.
- (b) No later than two years after the notification date stipulated under subparagraph (a) above, each least-developed country Member shall notify the Committee to confirm designations of provisions and notify its dates for implementation. If a least-developed country Member, before this deadline, believes it requires additional time to notify its definitive dates, the Member may request that the Committee extend the period sufficiently to notify its dates.

Least-Developed Country Member Category C

- (c) For transparency purposes and to facilitate arrangements with donors, one year after entry into force of this Agreement, each least-developed country Member shall notify the Committee of the provisions it has designated in Category C, taking into account maximum flexibilities for least-developed country Members.
- (d) One year after the date stipulated in subparagraph (c) above, least-developed country Members shall notify information on assistance and support for capacity building that the Member requires in order to implement.²⁰
- (e) No later than two years after the notification under subparagraph (d) above, least-developed country Members and relevant donor Members, taking into account information submitted pursuant to subparagraph (d) above, shall provide information to the Committee on the arrangements maintained or entered into that are necessary to provide assistance and support for capacity building to enable implementation of Category C.²¹ The participating least-developed country Member shall promptly inform the Committee of such arrangements. The least-developed country Member shall, at the same time, notify indicative dates for implementation of corresponding Category C commitments covered by the assistance and support arrangements. The Committee shall also invite non-Member donors to provide information on existing and concluded arrangements.
- (f) No later than 18 months from the date of the provision of the information stipulated in subparagraph (e), relevant donor Members and respective least-developed country Members shall inform the Committee of the progress in the provision of assistance and support for capacity building. Each least-developed country Member shall, at the same time, notify the Committee of its list of definitive dates for implementation.

3. Developing country Members and least-developed country Members experiencing difficulties in submitting definitive dates for implementation within the deadlines set out in paragraphs 1 and 2 because of the lack of donor support or lack of progress in the provision of assistance and

²⁰ Members may also include information on national trade facilitation implementation plans or projects, the domestic agency or entity responsible for implementation, and the donors with which the Member may have an arrangement in place to provide assistance.

²¹ Such arrangements will be on mutually agreed terms, either bilaterally or through appropriate international organizations, consistent with paragraph 3 of Article 21.

support for capacity building should notify the Committee as early as possible prior to the expiration of those deadlines. Members agree to cooperate to assist in addressing such difficulties, taking into account the particular circumstances and special problems facing the Member concerned. The Committee shall, as appropriate, take action to address the difficulties including, where necessary, by extending the deadlines for the Member concerned to notify its definitive dates.

4. Three months before the deadline stipulated in subparagraphs 1(b) or (e), or in the case of a least-developed country Member, subparagraphs 2(b) or (f), the Secretariat shall remind a Member if that Member has not notified a definitive date for implementation of provisions that it has designated in Category B or C. If the Member does not invoke paragraph 3, or in the case of a developing country Member subparagraph 1(b), or in the case of a least-developed country Member subparagraph 2(b), to extend the deadline and still does not notify a definitive date for implementation, the Member shall implement the provisions within one year after the deadline stipulated in subparagraphs 1(b) or (e), or in the case of a least-developed country Member, subparagraphs 2(b) or (f), or extended by paragraph 3.

5. No later than 60 days after the dates for notification of definitive dates for implementation of Category B and Category C provisions in accordance with paragraphs 1, 2, or 3, the Committee shall take note of the annexes containing each Member's definitive dates for implementation of Category B and Category C provisions, including any dates set under paragraph 4, thereby making these annexes an integral part of this Agreement.

ARTICLE 17: EARLY WARNING MECHANISM: EXTENSION OF IMPLEMENTATION DATES FOR PROVISIONS IN CATEGORIES B AND C

1.

- (a) A developing country Member or least-developed country Member that considers itself to be experiencing difficulty in implementing a provision that it has designated in Category B or Category C by the definitive date established under subparagraphs 1(b) or (e) of Article 16, or in the case of a least-developed country Member subparagraphs 2(b) or (f) of Article 16, should notify the Committee. Developing country Members shall notify the Committee no later than 120 days before the expiration of the implementation date. Least-developed country Members shall notify the Committee no later than 90 days before such date.
- (b) The notification to the Committee shall indicate the new date by which the developing country Member or least-developed country Member expects to be able to implement the provision concerned. The notification shall also indicate the reasons for the expected delay in implementation. Such reasons may include the need for assistance and support for capacity building not earlier anticipated or additional assistance and support to help build capacity.

2. Where a developing country Member's request for additional time for implementation does not exceed 18 months or a least-developed country Member's request for additional time does not exceed 3 years, the requesting Member is entitled to such additional time without any further action by the Committee.

3. Where a developing country or least-developed country Member considers that it requires a first extension longer than that provided for in paragraph 2 or a second or any subsequent extension, it shall submit to the Committee a request for an extension containing the information described in subparagraph 1(b) no later than 120 days in respect of a developing country Member and 90 days in respect of a least-developed country Member before the expiration of the original definitive implementation date or that date as subsequently extended.

4. The Committee shall give sympathetic consideration to granting requests for extension taking into account the specific circumstances of the Member submitting the request. These circumstances may include difficulties and delays in obtaining assistance and support for capacity building.

ARTICLE 18: IMPLEMENTATION OF CATEGORY B AND CATEGORY C

1. In accordance with paragraph 2 of Article 13, if a developing country Member or a least-developed country Member, having fulfilled the procedures set forth in paragraphs 1 or 2 of Article 16 and in Article 17, and where an extension requested has not been granted or where the developing country Member or least-developed country Member otherwise experiences unforeseen circumstances that prevent an extension being granted under Article 17, self-assesses that its capacity to implement a provision under Category C continues to be lacking, that Member shall notify the Committee of its inability to implement the relevant provision.
2. The Committee shall establish an Expert Group immediately, and in any case no later than 60 days after the Committee receives the notification from the relevant developing country Member or least-developed country Member. The Expert Group will examine the issue and make a recommendation to the Committee within 120 days of its composition.
3. The Expert Group shall be composed of five independent persons that are highly qualified in the fields of trade facilitation and assistance and support for capacity building. The composition of the Expert Group shall ensure balance between nationals from developing and developed country Members. Where a least-developed country Member is involved, the Expert Group shall include at least one national from a least-developed country Member. If the Committee cannot agree on the composition of the Expert Group within 20 days of its establishment, the Director-General, in consultation with the chair of the Committee, shall determine the composition of the Expert Group in accordance with the terms of this paragraph.
4. The Expert Group shall consider the Member's self-assessment of lack of capacity and shall make a recommendation to the Committee. When considering the Expert Group's recommendation concerning a least-developed country Member, the Committee shall, as appropriate, take action that will facilitate the acquisition of sustainable implementation capacity.
5. The Member shall not be subject to proceedings under the Dispute Settlement Understanding on this issue from the time the developing country Member notifies the Committee of its inability to implement the relevant provision until the first meeting of the Committee after it receives the recommendation of the Expert Group. At that meeting, the Committee shall consider the recommendation of the Expert Group. For a least-developed country Member, the proceedings under the Dispute Settlement Understanding shall not apply to the respective provision from the date of notification to the Committee of its inability to implement the provision until the Committee makes a decision on the issue, or within 24 months after the date of the first Committee meeting set out above, whichever is earlier.
6. Where a least-developed country Member loses its ability to implement a Category C commitment, it may inform the Committee and follow the procedures set out in this Article.

ARTICLE 19: SHIFTING BETWEEN CATEGORIES B AND C

1. Developing country Members and least-developed country Members who have notified provisions under Categories B and C may shift provisions between such categories through the submission of a notification to the Committee. Where a Member proposes to shift a provision from Category B to Category C, the Member shall provide information on the assistance and support required to build capacity.
2. In the event that additional time is required to implement a provision shifted from Category B to Category C, the Member may:
 - (a) use the provisions of Article 17, including the opportunity for an automatic extension;
or
 - (b) request an examination by the Committee of the Member's request for extra time to implement the provision and, if necessary, for assistance and support for capacity building, including the possibility of a review and recommendation by the Expert Group under Article 18; or

- (c) in the case of a least-developed country Member, any new implementation date of more than four years after the original date notified under Category B shall require approval by the Committee. In addition, a least-developed country Member shall continue to have recourse to Article 17. It is understood that assistance and support for capacity building is required for a least-developed country Member so shifting.

ARTICLE 20: GRACE PERIOD FOR THE APPLICATION OF THE UNDERSTANDING ON RULES AND PROCEDURES GOVERNING THE SETTLEMENT OF DISPUTES

1. For a period of two years after entry into force of this Agreement, the provisions of Articles XXII and XXIII of GATT 1994 as elaborated and applied by the Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes shall not apply to the settlement of disputes against a developing country Member concerning any provision that the Member has designated in Category A.
2. For a period of six years after entry into force of this Agreement, the provisions of Articles XXII and XXIII of GATT 1994 as elaborated and applied by the Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes shall not apply to the settlement of disputes against a least-developed country Member concerning any provision that the Member has designated in Category A.
3. For a period of eight years after implementation of a provision under Category B or C by a least-developed country Member, the provisions of Articles XXII and XXIII of GATT 1994 as elaborated and applied by the Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes shall not apply to the settlement of disputes against that least-developed country Member concerning that provision.
4. Notwithstanding the grace period for the application of the Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes, before making a request for consultations pursuant to Articles XXII or XXIII of GATT 1994, and at all stages of dispute settlement procedures with regard to a measure of a least-developed country Member, a Member shall give particular consideration to the special situation of least-developed country Members. In this regard, Members shall exercise due restraint in raising matters under the Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes involving least-developed country Members.
5. Each Member shall, upon request, during the grace period allowed under this Article, provide adequate opportunity to other Members for discussion with respect to any issue relating to the implementation of this Agreement.

ARTICLE 21: PROVISION OF ASSISTANCE AND SUPPORT FOR CAPACITY BUILDING

1. Donor Members agree to facilitate the provision of assistance and support for capacity building to developing country and least-developed country Members on mutually agreed terms either bilaterally or through the appropriate international organizations. The objective is to assist developing country and least-developed country Members to implement the provisions of Section I of this Agreement.
2. Given the special needs of least-developed country Members, targeted assistance and support should be provided to the least-developed country Members so as to help them build sustainable capacity to implement their commitments. Through the relevant development cooperation mechanisms and consistent with the principles of technical assistance and support for capacity building as referred to in paragraph 3, development partners shall endeavour to provide assistance and support for capacity building in this area in a way that does not compromise existing development priorities.
3. Members shall endeavour to apply the following principles for providing assistance and support for capacity building with regard to the implementation of this Agreement:

-
- (a) take account of the overall developmental framework of recipient countries and regions and, where relevant and appropriate, ongoing reform and technical assistance programs;
 - (b) include, where relevant and appropriate, activities to address regional and sub-regional challenges and promote regional and sub-regional integration;
 - (c) ensure that ongoing trade facilitation reform activities of the private sector are factored into assistance activities;
 - (d) promote coordination between and among Members and other relevant institutions, including regional economic communities, to ensure maximum effectiveness of and results from this assistance. To this end:
 - (i) coordination, primarily in the country or region where the assistance is to be provided, between partner Members and donors and among bilateral and multilateral donors should aim to avoid overlap and duplication in assistance programs and inconsistencies in reform activities through close coordination of technical assistance and capacity building interventions;
 - (ii) for least-developed country Members, the Enhanced Integrated Framework for trade-related assistance for the least-developed countries should be a part of this coordination process; and
 - (iii) Members should also promote internal coordination between their trade and development officials, both in capitals and in Geneva, in the implementation of this Agreement and technical assistance.
 - (e) encourage use of existing in-country and regional coordination structures such as roundtables and consultative groups to coordinate and monitor implementation activities; and
 - (f) encourage developing country Members to provide capacity building to other developing and least-developed country Members and consider supporting such activities, where possible.
4. The Committee shall hold at least one dedicated session per year to:
- (a) discuss any problems regarding implementation of provisions or sub-parts of provisions of this Agreement;
 - (b) review progress in the provision of assistance and support for capacity building to support the implementation of the Agreement, including any developing or leastdeveloped country Members not receiving adequate assistance and support for capacity building;
 - (c) share experiences and information on ongoing assistance and support for capacity building and implementation programs, including challenges and successes;
 - (d) review donor notifications as set forth in Article 22; and
 - (e) review the operation of paragraph 2.

ARTICLE 22: INFORMATION ON ASSISTANCE AND SUPPORT FOR CAPACITY BUILDING TO BE SUBMITTED TO THE COMMITTEE

1. To provide transparency to developing country Members and least-developed country Members on the provision of assistance and support for capacity building for implementation of Section I, each donor Member assisting developing country Members and least-developed country Members with the implementation of this Agreement shall submit to the Committee, at entry into force of this Agreement and annually thereafter, the following information on its assistance and

support for capacity building that was disbursed in the preceding 12 months and, where available, that is committed in the next 12 months²²:

- (a) a description of the assistance and support for capacity building;
- (b) the status and amount committed/disbursed;
- (c) procedures for disbursement of the assistance and support;
- (d) the beneficiary Member or, where necessary, the region; and
- (e) the implementing agency in the Member providing assistance and support.

The information shall be provided in the format specified in Annex 1. In the case of Organisation for Economic Co-operation and Development (referred to in this Agreement as the "OECD") Members, the information submitted can be based on relevant information from the OECD Creditor Reporting System. Developing country Members declaring themselves in a position to provide assistance and support for capacity building are encouraged to provide the information above.

2. Donor Members assisting developing country Members and least-developed country Members shall submit to the Committee:

- (a) contact points of their agencies responsible for providing assistance and support for capacity building related to the implementation of Section I of this Agreement including, where practicable, information on such contact points within the country or region where the assistance and support is to be provided; and
- (b) information on the process and mechanisms for requesting assistance and support for capacity building.

Developing country Members declaring themselves in a position to provide assistance and support are encouraged to provide the information above.

3. Developing country Members and least-developed country Members intending to avail themselves of trade facilitation-related assistance and support for capacity building shall submit to the Committee information on contact point(s) of the office(s) responsible for coordinating and prioritizing such assistance and support.

4. Members may provide the information referred to in paragraphs 2 and 3 through internet references and shall update the information as necessary. The Secretariat shall make all such information publicly available.

5. The Committee shall invite relevant international and regional organizations (such as the International Monetary Fund, the OECD, the United Nations Conference on Trade and Development, the WCO, United Nations Regional Commissions, the World Bank, or their subsidiary bodies, and regional development banks) and other agencies of cooperation to provide information referred to in paragraphs 1, 2, and 4.

²² The information provided will reflect the demand driven nature of the provision of assistance and support for capacity building.

SECTION III**INSTITUTIONAL ARRANGEMENTS AND FINAL PROVISIONS****ARTICLE 23: INSTITUTIONAL ARRANGEMENTS****1 Committee on Trade Facilitation**

1.1 A Committee on Trade Facilitation is hereby established.

1.2 The Committee shall be open for participation by all Members and shall elect its own Chairperson. The Committee shall meet as needed and envisaged by the relevant provisions of this Agreement, but no less than once a year, for the purpose of affording Members the opportunity to consult on any matters related to the operation of this Agreement or the furtherance of its objectives. The Committee shall carry out such responsibilities as assigned to it under this Agreement or by the Members. The Committee shall establish its own rules of procedure.

1.3 The Committee may establish such subsidiary bodies as may be required. All such bodies shall report to the Committee.

1.4 The Committee shall develop procedures for the sharing by Members of relevant information and best practices as appropriate.

1.5 The Committee shall maintain close contact with other international organizations in the field of trade facilitation, such as the WCO, with the objective of securing the best available advice for the implementation and administration of this Agreement and in order to ensure that unnecessary duplication of effort is avoided. To this end, the Committee may invite representatives of such organizations or their subsidiary bodies to:

- (a) attend meetings of the Committee; and
- (b) discuss specific matters related to the implementation of this Agreement.

1.6 The Committee shall review the operation and implementation of this Agreement four years from its entry into force, and periodically thereafter.

1.7 Members are encouraged to raise before the Committee questions relating to issues on the implementation and application of this Agreement.

1.8 The Committee shall encourage and facilitate ad hoc discussions among Members on specific issues under this Agreement with a view to reaching a mutually satisfactory solution promptly.

2 National Committee on Trade Facilitation

Each Member shall establish and/or maintain a national committee on trade facilitation or designate an existing mechanism to facilitate both domestic coordination and implementation of the provisions of this Agreement.

ARTICLE 24: FINAL PROVISIONS

1. For the purpose of this Agreement, the term "Member" is deemed to include the competent authority of that Member.

2. All provisions of this Agreement are binding on all Members.

3. Members shall implement this Agreement from the date of its entry into force. Developing country Members and least-developed country Members that choose to use the provisions of Section II shall implement this Agreement in accordance with Section II.
4. A Member which accepts this Agreement after its entry into force shall implement its Category B and C commitments counting the relevant periods from the date this Agreement enters into force.
5. Members of a customs union or a regional economic arrangement may adopt regional approaches to assist in the implementation of their obligations under this Agreement including through the establishment and use of regional bodies.
6. Notwithstanding the general interpretative note to Annex 1A to the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization, nothing in this Agreement shall be construed as diminishing the obligations of Members under the GATT 1994. In addition, nothing in this Agreement shall be construed as diminishing the rights and obligations of Members under the Agreement on Technical Barriers to Trade and the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures.
7. All exceptions and exemptions²³ under the GATT 1994 shall apply to the provisions of this Agreement. Waivers applicable to the GATT 1994 or any part thereof, granted according to Article IX:3 and Article IX:4 of the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization and any amendments thereto as of the date of entry into force of this Agreement, shall apply to the provisions of this Agreement.
8. The provisions of Articles XXII and XXIII of GATT 1994 as elaborated and applied by the Dispute Settlement Understanding shall apply to consultations and the settlement of disputes under this Agreement, except as otherwise specifically provided for in this Agreement.
9. Reservations may not be entered in respect of any of the provisions of this Agreement without the consent of the other Members.
10. The Category A commitments of developing country Members and least-developed country Members annexed to this Agreement in accordance with paragraphs 1 and 2 of Article 15 shall constitute an integral part of this Agreement.
11. The Category B and C commitments of developing country Members and least-developed country Members taken note of by the Committee and annexed to this Agreement pursuant to paragraph 5 of Article 16 shall constitute an integral part of this Agreement.

²³ This includes Articles V:7 and X:1 of the GATT 1994 and the Ad note to Article VIII of the GATT 1994.

ANNEX 1: FORMAT FOR NOTIFICATION UNDER PARAGRAPH 1 OF ARTICLE 22

Donor Member:

Period covered by the notification:

	Description of technical and financial assistance and capacity building <u>resources</u>	Status and amount committed/disbursed Region (where	Beneficiary country/ Member providing necessary)	The implementing agency in the the assistance assistance	Procedures for the disbursement of
--	--	---	--	--	------------------------------------

PROTOKOL O IZMJENAMA I DOPUNAMA SPORAZUMA IZ MARAKEŠA O OSNIVANJU SVJETSKJE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE

ODLUKA OD 27. NOVEMBRA 2014.

Generalni savjet,

Imajući u vidu stav 1 člana X Sporazuma iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (u daljem tekstu „STO Sporazum“);

Obavljajući funkciju Ministarske konferencije u intervalu između sastanaka u skladu sa stavom 2 člana IV STO Sporazuma;

Pozivajući se na Odluku Generalnog savjeta da počne sa pregovorima o osnovana modaliteta koji su navedni u Aneksu D te Odluke, usvijene 1. avgusta 2004., kao i na Ministarsku Odluku od 7. decembra 2013. da se izradi Protokol o Izmjenama koje treba unijeti u Sporazum o trgovinskim olakšicama u Aneksu 1A STO Sporazuma (u daljem tekstu „Protokol“);

Pozivajući se na stav 47 Ministarske deklaracije iz Dohe od 20. novembra 2001;

Pozivajući se na stavove 2 i 3 47 Ministarske deklaracije iz Dohe, Aneks D uz Odkuku Genralnog Savjeta od avgusta 2004. i član 13.2 Sporazuma o trgovinskim olakšicama o značaju pružanja pomoći i podrške izgradnji kapaciteta kako bi se pomoglo zemljama u razvoju i najmanje razvijenim zemljama da implementiraju odredbe Sporazuma o trgovinskim olakšicama;

Pozdravljajući najavu Generalnog direktora kojom se u okviru postojećih STO struktura uspostavlja Instrument za Sporazum o trgovinskim olakšicama za upravljanje podrškom u koju se Članice dobrovoljno prijavljuju da bi pružile STO dodatnu pomoć u implementaciji odredbi Sporazuma o trgovinskim olakšicama i da bi omogućile koherentnost pomoći po Aneksu D sa agencijama;

Nakon razmatranja Sporazuma koji je dostavljen Pripremom komitetu za trgovinske olakšice (WT/L/931),

Vodeći računa o konsenzusu da se ovaj predloženi amandman dostavi Članicama na prihvatanje;
Donosi sljedeću odluku:

1. Protokol o izmjeni STO Sporazuma priložen uz ovu odluku se ovim putem usvaja i dostavlja Članicama na prihvatanje;
2. Ovim je Protokol otvoren za prihvatanje od strana Članica.
3. Protokol stupa na snagu u skladu sa odredbama stava 3 člana X STO Sporazuma.

PROTOKOL O IZMJENAMA SPORAZUMA IZ MARAKEŠA O OSNIVANJU SVJETSKE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE

Članice Svjetske trgovinske organizacije;

Pozivajući se na Sporazum o trgovinskim olakšicama;

Imajući u vidu Odluku Generalnog savjeta u dokumentu WT/L/940, usvoju na osnovu stava 1 člana X Sporazuma iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (u daljem tekstu: „STO sporazum“);

Ovim su se dogovorile kako slijedi:

1. Aneks 1A STO Sporazuma se mijenja, nakon stupanja na snagu ovog Protokola u skladu sa stavom 4, unošenjem Sporazum o trgovinskim olakšicama, kako je to definisno u Aneksu Protokola, koji će se svrstati nakon Sporazuma o mjerama zaštite.
2. U pogledu bilo koje odredbe ovog Protokola ne mogu se unijeti rezervacije bez saglasnosti drugih Članica.
3. Ovim je ovaj Protokol otvoren za prihvatanje od strana Članica.
4. Ovaj Protokol stupa na snagu u skladu sa stavom 3 člana X STO Sporazuma.¹
5. Ovaj Protokol se deponuje kod Generalnog direktora Svjetske trgovinske organizacije koji će odmah svakoj Članici dostaviti ovjerenu kopiju istog i obavještenje o svakom prihvatanju istog u skladu sa stavom 3.
6. Ovaj Protokol se registruje u skladu sa odredbama člana 102 Povelje o Ujedinjenim nacijama.

Pripremljeno u Ženevi ovog dvadesetsedmog dana u novembru dvije hiljade i četrnaest u jednom primjerku na engleskom, francuskom i španskom jeziku, pri čemu je svaki tekst autentičan.

¹ Za potrebe izračunavanja prihvatanja po osnovu člana X.3 STO Sporazuma, instrument za prihvatanje od strane same Evropske unije i onaj od strane njenih Država članica se računa računa kao prihvatanje onog broja Članica koji jednak broju Država članicas Eropske unije koje su Članice STO.

ANEKS UZ PROTOKOL O IZMJENAMA SPORAZUMA IZ MARAKEŠA O OSNIVANJU SVJETSKJE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE

SPORAZUM O TRGOVINSKIM OLAKŠICAMA

Preambula

Članice,

Imajući u vidu pregovore pokrenute na osnovu Ministarstke deklaracije iz Dohe;

Podsjećajući i potvrđujući mandat i načela sadržana u stavu 27 Ministarske deklaracije iz Dohe (WT/MIN(01)/DEC(1), kao i Aneksu D Odluke o Doha programu rada usvojenom od strane Generalnog savjeta 1. avgusta 2004. godine (WT/L/579), kao i u stavu 33 i Aneksu E Ministarske deklaracije iz Hong Konga (WT/MIN(05)/DEC);

U želji da se pojasne i unaprijede bitni aspekti članova V, VIII i X GATT-a iz 1994. godine sa ciljem daljeg ubrzanja kretanja, oslobađanja i carinjenja robe, uključujući i robe u tranzitu;

Prepoznajući određene potrebe zemalja u razvoju, a posebno najmanje razvijenih zemalja Članica i u želji da se pruži bolja pomoć i podrška za izgradnju kapaciteta u ovoj oblasti;

Prepoznajući potrebu za djelotvornom saradnjom među Članicama u olakšavanju trgovine i ispunjavanju carinskih obaveza;

Ovim su se saglasile o sljedećem:

ODJELJAK I

ČLAN 1: OBJAVLJIVANJE I DOSTUPNOST INFORMACIJA

1. Objavljivanje

1.1. Svaka Članica će bez odlaganja objaviti sljedeće informacije na nediskriminišući i lako dostupan način kako bi se vladama, trgovcima i drugim zainteresovanim stranama omogućilo da se sa njima upoznaju:

- (a) Procedure prilikom uvoza, izvoza i tranzita (uključujući procedure u lukama, na aerodromima i drugim mjestima ulaska) i potrebni formulari i dokumentacija;
- (b) Važeće carinske i poreske stope bilo koje vrste koje se plaćaju prilikom ili u vezi sa uvozom i izvozom;
- (c) Naknade i troškovi koje je odredila vladina agencija ili se plaćaju vladinoj agenciji, a prilikom ili u vezi su sa uvozom, izvozom ili tranzitom;
- (d) Pravila za klasifikaciju ili vrednovanje proizvoda u carinske svrhe;
- (e) Zakoni, propisi i administrativne odluke opšte primjene koji se odnose na pravila o porijeklu;
- (f) Restrikcije ili zabrane u vezi sa uvozom, izvozom ili tranzitom;

- (g) Kaznene odredbe koje se odnose na kršenje formalnosti u vezi sa uvozom, izvozom ili tranzitom;
- (h) Žalbene procedure ili procedure revizije/preispitivanja;
- (i) Ugovori ili djelovi ugovora sa državom ili državama u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom; i
- (j) Procedure koje se odnose na upravljanje carinskim kvotama.

1.2. Ništa u okviru ovih odredbi se neće tumačiti kao zahtjev za objavljivanjem ili davanjem informacija osim na jeziku Članice, sa izuzecima navedenim u stavu 2.2.

2. Informacije dostupne putem Interneta

2.1. Svaka Članica je obavezna da putem Interneta učini dostupnim, i ažurira u mjeri u kojoj je to moguće i odgovarajuće, sljedeće:

- (a) Opis procedura² uvoza, izvoza i tranzita, uključujući žalbene procedure ili procedure revizije/preispitivanja, koje pružaju informacije vladama, trgovcima i zainteresovanim stranama o praktičnim koracima koje treba preduzeti prilikom uvoza, izvoza i tranzita;
- (b) Formulare i dokumentaciju koja je potrebna za uvoz u, izvoz iz i tranzit kroz teritoriju te Članice;
- (c) Kontakt informacije njenih informacionih centara.

2.2. Kada god je to moguće, opisi koji se odnose na podstav 2.1.(a) biće dostupni na jednom od službenih jezika STO.

2.3. Članice se savjetuju da učine dostupnim putem Interneta i neke druge trgovinske informacije, uključujući relevantne trgovinske propise i druga pitanja pomenuta u stavu 1.1.

3. Informacioni centri (kontakt tačke)

3.1. Svaka Članica će, u skladu sa sopstvenim raspoloživim sredstvima, osnovati ili održavati jedan ili više informacionih centara koji će odgovarati na razumne zahtjeve vlada, trgovaca i drugih zainteresovanih strana, o pitanjima navedenim u stavu 1.1., i obezbjeđivati potrebne formulare i dokumentaciju iz podstava 1.1.(a).

3.2. Članovi carinske unije ili regionalno integrisani članovi mogu osnovati ili održavati zajedničke informacione centre na regionalnom nivou kako bi zadovoljili uslove stava 3.1. o zajedničkim procedurama.

3.3. Članice se ohrabruju da ne traže novčanu nadoknadu prilikom odgovaranja na zahtjeve i obezbjeđivanja formulara i dokumentacije. Ako se pojavi ovakav zahtjev, Članice će ograničiti sumu svojih nadoknada i naplata na prosječne troškove koje ovakva usluga zahtijeva.

3.4. Informacioni centri će odgovoriti na zahtjeve i obezbjeđiti formulare i dokumentaciju u razumnom vremenskom periodu koji odredi svaka od Članica, a koji može da varira u zavisnosti od prirode ili složenosti zahtjeva

² Svaka članica ima diskreciono pravo da na svojoj web stranici iznese zakonska ograničenja u vezi sa ovim opisom.

4. Obavješćavanje

Svaka članica će obavijestiti Komitet o trgovinskim olakšicama koji je osnovan po osnovu stava 1.1 člana 23 (u daljem tekstu ovog Sporazuma: „Komitet“) o:

- (a) Zvaničnim mjestima gde su objavljene stavke iz podstavova 1.1(a) do (j);
- (b) Jednoobraznom lokatoru sadržaja (*uniform resource locator* –URL) za web stranice iz stava 2.1; i
- (c) kontakt informacijama o informacionim centrima iz stava 3.1.

ČLAN 2: PRILIKA DA SE DA KOMENTAR, INFORMACIJE PRIJE STUPANJA NA SNAGU I KONSULTACIJE

1. Prilika da se dâ komentar i informacije prije stupanja na snagu

1.1. Svaka članica će, u mjeri u kojoj je to u njenoj moći i na način koji je u skladu sa njenim domaćim zakonodavstvom i pravnim sistemom, pružiti priliku i odrediti vremenski period za trgovce i druge zainteresovane strane da se izjasne o predlogu uvođenja ili izmjene zakona i propisa u opštoj primjeni vezanih za kretanje, oslobađanje i carinjenje roba, uključujući robu u tranzitu.

1.2. Svaka članica će, u najvećoj mogućoj mjeri, i na način koji je uskladu sa njenim domaćim zakonodavstvom i pravnim sistemom, osigurati da novi ili izmenjeni zakoni i propisi opšte primjene vezani za kretanje, oslobađanje i carinjenje roba, uključujući robu u tranzitu, budu objavljeni, ili da informacije o istima budu na neki drugi način učinjene dostupnim javnosti, što je prije moguće, prije njihovog stupanja na snagu, u cilju da se trgovcima i drugim zainteresovanim stranama omogući da se sa njima upoznaju.

1.3. Promjene carinskih stopa ili tarifa, kao i mjere koje imaju olakšavajući efekat ili čija bi djelotvornost bila umanjena kao rezultat ispunjavanja uslova iz stavova 1.1 i 1.2, mjere koje se primjenjuju u hitnim slučajevima, ili manje izmjene u nacionalnim zakonima ili pravnom sistemu isključene su iz stavova 1.1. i 1.2.

2. Konsultacije

Svaka članica će, prema potrebi, obezbijediti redovne konsultacije među graničnim službama i trgovcima ili drugim zainteresovanim stranama u okviru svoje teritorije.

ČLAN 3: UNAPRIJED DATA OBAVEZUJUĆA RJEŠENJA

1. Svaka članica će unaprijed dati obavezujuća rješenja u razumnom, vremenski obavezujućem roku podnosiocu koji je za to dostavio pisani zahtjev koji sadrži sve neophodne informacije. Ukoliko članica odbije da izda unaprijed dato obavezujuće rješenje, ona će o tome pravovremeno obavijestiti podnosioca zahtjeva u pisanoj formi, ističući relevantne činjenice i osnov za svoju odluku.

2. Članica može odbiti da izda unaprijed dato obavezujuće rješenje podnosiocu zahtjeva u slučajevima kada je pitanje koje je pokrenuto u zahtjevu:

- (a) već predmet razmatranja u predmetu podnosioca pred bilo kojom vladinom agencijom, apelacionim tribunalom ili sudom; ili
- (b) je o tome već odlučeno na bilo kom apelacionom tribunalu ili sudu.

3. Unaprijed dato obavezujuće rješenje će važiti tokom razumnog vremenskog perioda nakon izdavanja, osim ukoliko zakon, činjenice ili okolnosti po kojima je sačinjeno originalno unaprijed dato obavezujuće rješenje nijesu izmijenjeni.

4. Ukoliko članica povuče, modifikuje ili poništi unaprijed dato obavezujuće rješenje, ona će dostaviti pisano obavještenje podnosiocu zahtjeva u kojem će navesti relevantne činjenice i osnov za svoju odluku. Ukoliko članica povuče, modifikuje ili poništi unaprijed dato obavezujuće rješenje sa retroaktivnim dejstvom, to može uraditi jedino ukoliko je rješenje bilo zasnovano na nepotpunoj, neispravnoj, lažnoj ili obmanjujućoj informaciji.

5. Unaprijed dato obavezujuće rješenje izdato od strane članice biće obavezujuće za tu članicu u odnosu na podnosioca zahtjeva koji ga je zatražio. Članica može učiniti da unaprijed dato obavezujuće rješenje bude obavezujuće za podnosioca zahtjeva.

6. Svaka članica će objaviti, najmanje:

- (a) uslove za podnošenje zahtjeva za unaprijed dato obavezujuće rješenje, uključujući i informacije koje treba dostaviti i obrazac;
- (b) vremenski period koji će proteći do izdavanja unaprijed datog obavezujućeg rješenja; i
- (c) vremenski period tokom koga će unaprijed dato obavezujuće rješenje biti važeće.

7. Svaka članica će obezbijediti, na pisani zahtjev podnosioca, obrazloženje unaprijed dato obavezujućeg rješenja ili odluke o povlačenju, modifikovanju ili poništavanju unaprijed datog obavezujućeg rješenja.³

8. Svaka članica će učiniti sve što je u njenoj moći da učini javno dostupnim svaku informaciju o unaprijed datim obavezujućim rješenjima za koju smatra da su od bitnog značaja za zainteresovane strane, uzimajući u obzir potrebu da se zaštite komercijalno povjerljive informacije.

9. Definicija i obuhvat:

- (a) unaprijed dato obavezujuće rješenje je pisana odluka koju članica obezbjeđuje podnosiocu zahtjeva prije uvoza roba obuhvaćenih zahtjevom, koja uređuje tretman koji će članica obezbijediti robama u vrijeme uvoza u smislu:
 - (i) tarifnog razvrstavanja roba, i
 - (ii) ii. porijekla roba;⁴

³ Prema ovom paragrafu: (a) revizija može, prije ili nakon postupanja po rješenju, da bude omogućeno od strane zvaničnika, kancelarije ili organa koji je izdao rješenje, višeg ili nezavisnog organa uprave ili organa sudske vlasti; i (b) članica nije u obavezi da podnosiocu obezbijedi regres po stavu 1 član 4.

⁴ Podrazumijeva se da unaprijed dato obavezujuće rješenje o porijeklu roba može biti procjena porijekla roba u smislu Sporazuma o pravilima porijekla, u slučajevima kada ovo rješenje ispunjava uslove ovog Sporazuma i Sporazuma o pravilima porijekla. Isto tako, procjena porijekla prema Sporazumu o pravilima porijekla može biti unaprijed dato obavezujuće rješenje o porijeklu roba u

- (b) Pored unaprijed datog obavezujućeg rješenja definisanog u podstavu (a), članicama se savjetuje da obezbijede unaprijed data obavezujuća rješenja vezano za:
 - (i) odgovarajuće metode ili kriterijume, i njihovu primjene u cilju određivanja carinske vrijednosti na osnovu određenog skupa činjenica;
 - (ii) primjenljivost uslova definisanih od strane članice u vezi sa olakšicom ili izuzećem od carinskih dažbina;
 - (iii) primjenu zahtjeva članice za kvote, uključujući tarifne kvote; i
 - (iv) bilo kakva dodatna pitanja za koja članica smatra da je prikladno izdati unaprijed data obavezujuća rješenja.
- (c) Podnosilac zahtjeva je izvoznik, uvoznik ili neko drugo lice sa opravdanim razlogom ili njihov predstavnik.
- (d) Članica može da postavi uslov da podnosilac zahtjeva ima pravnog zastupnika ili da je registrovan na njenoj teritoriji. U mjeri u kojoj je to moguće, ovakav uslov neće ograničavati kategoriju lica koja su kvalifikovana da podnesu zahtjev za izdavanje unaprijed datog obavezujućeg rješenja, posebno uzimajući u obzir specifične potrebe malih i srednjih preduzeća. Ovi uslovi će biti jasni i transparentni i neće predstavljati sredstvo proizvoljne ili neosnovane diskriminacije.

ČLAN 4: ŽALBENE PROCEDURE I PROCEDURE REVIZIJE/PREISPITIVANJA

1. Svaka članica mora osigurati da svako lice kome carina izda administrativnu odluku⁵ ima pravo, u okviru njene teritorije, na:
 - a. administrativnu žalbu ili reviziju od strane administrativnog organa višeg stepena ili od strane organa koji je nezavistan od službenika ili kancelarije koja je tu odluku izdala; i/ili
 - b. sudsku žalbu ili preispitivanje odluke.
2. Zakonodavstvom svake članice se može zahtijevati da administrativna žalba ili revizija budu pokrenuti prije sudske žalbe ili preispitivanja.
3. Svaka Članica će osigurati da njene procedure žalbe ili revizije budu sprovedene na nediskriminatorni način.
- 1.4. Svaka članica će osigurati da, u slučaju kada odluka o žalbi ili reviziji prema podstavu 1(a) nije data ili:
 - (a) u određenom vremenskom periodu koji je propisan zakonom ili propisima, ili
 - (b) bez neopravdanog odgađanja,da podnosilac žalbe ima pravo na dalju proceduru žalbe ili na dalju reviziju od strane upravnih organa ili sudskih vlasti ili bilo kog drugog izvora sudske vlasti.⁶

smislu ovog Sporazuma kada rješenje ispunjava uslove oba sporazuma. Od članica se ne zahtijeva da uspostave drugačije aranžmane pod ovom odredbom osim onih koji su već propisani Sporazumom o pravilima porijekla vezano za procjenu porijekla, pod uslovom da su uslovi ovog člana ispunjeni.

⁵ Administrativna odluka iz ovog člana ima značenje odluke sa pravnim efektom koja utiče na prava i obaveze određenog lica u individualnom slučaju. Administrativna odluka iz ovog člana pokriva administrativne radnje u okviru člana X GATT-a iz 1994. godine ili propust da se preduzmu administrativne radnje ili donesu odluke predviđene nacionalnim zakonima i pravnim sistemom članice. U svrhu rješavanja ovog propusta, članice mogu da primjenjuju alternativne administrativne mehanizme ili sudska obraćanja kako bi uputili carinski organ da blagovremeno izda administrativnu odluku umjesto prava na žalbu ili reviziju prema podstavu 1(a).

1.5. Svaka članica će osigurati da lice iz stava 1. bude obaviješteno o razlozima administrativne odluke kako bi tom licu omogućila da pribjegne procesu žalbe ili procedurama revizije kada je to potrebno.

1.6. Svaka članica se podstiče da primjeni odredbe ovog člana na administrativne odluke koje je izdala relevantna granična služba koja nije carinski organ.

ČLAN 5: DRUGE MJERE KOJE IMAJU ZA CILJ POBOLJŠANJE NEPRISTRASNOSTI, NEDISKRIMINACIJE I TRANSPARENTNOSTI

1. Obavještenja za poboljšanu kontrolu i inspekciju

Kada članica usvoji ili održava sistem izdavanja obavještenja ili smjernica za svoje nadležne organe radi poboljšanja nivoa kontrole ili inspekcija na granici u pogledu prehrambenih proizvoda, pića, ili stočne hrane pokrivenih obavještenjem ili smjernicama za zaštitu života i zdravlja ljudi, životinja i biljaka na svojoj teritoriji, sledeća pravila će se primjenjivati u vezi sa načinom njihovog izdavanja, prestanka važenja ili obustave:

- (a) svaka članica može, po potrebi, izdati obavještenje ili smjernice na osnovu rizika;
- (b) svaka članica može da izda obavještenje ili smjernice tako da se jednoobrazno odnose samo na one tačke ulaza gdje se primjenjuju sanitarni i fitosanitarni uslovi na kojima se bazira objavještenje ili smjernice;
- (c) svaka članica mora odmah prekinuti ili obustaviti obavještenje ili smjernice kada uslovi koji su do njih doveli više ne postoje, ili ukoliko se izmjenjenim okolnostima može pristupiti na neki manje restriktivan način; i
- (d) kada članica odluči da prekine ili obustavi obavještenje ili smjernice, ona po potrebi odmah objavljuje proglašenje prekida ili obustave na nediskriminišući i način kome je lako pristupiti, ili obavještava članicu izvoznicu ili uvoznika.

2. Zadržavanje

Članica će odmah obavijestiti prevoznika ili uvoznika u slučaju zadržavanja roba prijavljenih za uvoz radi vršenja inspekcije od strane carinskog ili drugog nadležnog organa.

3. Procedure testiranja

3.1. Članica može, na zahtjev, da odobri mogućnost za drugo testiranje u slučaju kada rezultati prvog testiranja na osnovu uzorka uzetog nakon dolaska roba prijavljenih za uvoz pokažu nepovoljne rezultate.

3.2. Članica će ili objaviti na nediskriminatorni i lako dostupan način, ime i adresu svake laboratorije u kojoj se testiranje može obaviti ili može dati ovu informaciju uvozniku kada mu se odobri mogućnost iz stava 3.1.

⁶ Ništa u ovom stavu neće spriječiti članicu da prepozna ćutanje administracije u žalbenom postupku ili reviziji kao odluku u korist podnosioca žalbe u skladu sa njenim zakonima i propisima.

3.3. Članica će razmotriti rezultate drugog testiranja, ukoliko ih ima, sprovednog po osnovu stava 3.1, prilikom oslobađanja i carinjenja roba, i po potrebi, može prihvatiti rezultate ovog testiranja.

ČLAN 6: PRAVILA O NAKNADAMA I DAŽBINAMA NAMETNUTIM PRILIKOM ILI U VEZI SA UVOZOM I IZVOZOM I KAZNAMA

1. Opšta pravila o naknade i dažbine nametnutim prilikom ili u vezi sa uvozom i izvozom

1.1. Odredbe stava 1 primjenjuju se na sve naknade i dažbina, osim uvoznih i izvoznih carina i osim poreza u smislu člana III GATT-a iz 1994. godine, koje su nametnute od strane članica prilikom ili u vezi sa uvozom i izvozom roba.

1.2. Informacije o naknadama i dažbinama biće objavljene u skladu sa članom 1. Ove informacije uključuju naknade i dažbine koje će se primijeniti, razlog njihove primjene, nadležni organ i kada i kako će se obaviti plaćanje.

1.3. Ustanoviće se adekvatan vremenski rok od objavljivanja novih ili izmjenjenih naknada i dažbina do njihovog stupanja na snagu, osim u hitnim slučajevima. Takve naknade i dažbine neće se primjenjivati dok se ne objave informacije o istima.

1.4. Svaka članica, gdje je to primjenjivo, mora s vremena na vrijeme preispitati svoje naknade i dažbine u cilju smanjenja njihovog broja i raznolikosti.

2. Specifična pravila o naknadama i dažbinama nametnutim prilikom ili u vezi sa uvozom i izvozom

Naknade i dažbine za carinsku obradu:

- (i) će biti ograničene na sumu prosječnih troškova pruženih usluga prilikom ili u vezi sa specifičnim predmetnim uvozom ili izvozom; i
- (ii) ne moraju biti povezane sa specifičnim operacijama uvoza i izvoza pod uslovom da su uvedene za usluge koje su usko vezane za carinsku obradu roba.

3. Kaznena pravila

3.1. Za potrebe stava 3, pojam “kazne” ima značenje onih kazni koje je nametnula uprava carina članice zbog kršenja carinskih zakona, propisa ili proceduralnih zahtjeva.

3.2. Svaka članica treba da osigura da kazne za kršenje carinskih zakona, propisa i proceduralnih zahtjeva budu sprovedene samo nad onima licima koja su odgovorna za kršenje u skladu sa njenim zakonom.

3.3. Nametnuta kazna zavisiće od činjenica i okolnosti slučaja i biće proporcionalna stepenu i ozbiljnosti kršenja.

3.4. Svaka članica će osigurati održavanje mjera za izbegavanje:

- (a) konflikta interesa u procjeni i naplati kazni i nameta; i
- (b) stvaranja podsticaja za obračun ili naplatu kazni koje nisu u skladu sa stavom 3.3.

3.5. Svaka članica će osigurati da se, kada se odredi kazna za kršenje carinskih zakona, propisa ili proceduralnih uslova, dostavi pisano objašnjenje licima kojima je kazna nametnuta navodeći prirodu prekršaja i mejrodatni zakon, propis ili proceduru prema kojima je propisan iznos ili raspon kazne za dato kršenje.

3.6. Ukoliko lice dobrovoljno otkrije upravi carina članice da je prekršilo carinske zakone, propise ili proceduralne uslove prije nego što uprava carina to sama ustanovi, članica se ohrabruje da, kada je to moguće, ovu činjenicu uzme u obzir kao olakšavajuću okolnost prilikom određivanja kazne za to lice.

3.7. Odredbe ovog stava odnose se na kazne u prevozu prilikom tranzita pomenutog u stavu

ČLAN 7: OSLOBAĐANJE I CARINJENJE ROBA

1. Obrada prije dolaska roba

1.1 Svaka članica će usvojiti i održavati procedure koje dozvoljavaju podnošenje dokumentacije prilikom uvoza i druge tražene informacije, uključujući manifeste, kako bi obrada počela prije dolaska roba sa ciljem da se ubrza oslobađanje roba nakon dolaska.

1.2. Svaka Članica će, po potrebi, osigurati podnošenje dokumentacije unaprijed u elektronskoj formi kako bi se ova dokumentacija počela obrađivati prije dolaska roba.

2. Elektronsko plaćanje

Svaka članica će, ukoliko je to moguće, usvojiti i održavati procedure koje dozvoljavaju opciju elektronskog plaćanja carine, poreza, naknada i dažbina carinskom organu koje su nastale u vezi sa uvozom i izvozom.

3. Odvajanje oslobađanja od konačne odluke o carini, porezu, naknadama i dažbinama

3.1. Svaka članica će usvojiti i održavati procedure kojima se dozvoljava oslobađanje roba prije konačne odluke o carini, proviziji, porezu i naknadama ukoliko takva odluka nije donešena prije ili nakon dolaska, ili što je moguće prije nakon dolaska i pod uslovom da su svi ostali uslovi ispunjeni.

3.2. Kao uslov za takvo oslobađanje, članica može zatražiti:

- a. plaćanje carine, poreza, naknada i dažbina utvrđenih prije ili po dolasku roba i garancije za svaki iznos koji još uvijek nije određen u obliku jemstva, depozita ili nekog drugog odgovarajućeg sredstva u okviru njenih zakona i propisa; ili
- b. garanciju u vidu jemstva, depozita ili nekog drugog odgovarajućeg sredstva u okviru njenih zakona i propisa.

3.3. Takva garancija neće biti veća od iznosa koji članica zahtijeva kako bi se obezbijedilo plaćanje carine, poreza, naknada i dažbina za robe pokrivene garancijom.

3.4. U slučajevima gdje se ustanove prekršaji za koje je predviđeno određivanje novčanih kazni, može se tražiti garancija za moguće novčane kazne.

3.5. Garancija određena stavovima 3.2. i 3.4. biće oslobođena kada više ne bude bila potrebna.

3.6. Nijedna od ovih odredbi neće uticati na pravo članice da ispita, zadrži, zaplijeni ili konfiskuje ili se bavi robom na bilo koji način koji je u suprotnosti sa Pravima i obavezama članica STO.

4. Upravljanje rizikom

4.1. Svaka članica će, u mjeri u kojoj je to moguće, usvojiti ili održavati sistem upravljanja rizikom u carinskoj kontroli.

4.2. Svaka članica će dizajnirati i primjenjivati upravljanje rizikom na način na koji će izbjeći proizvoljnu ili neopravdanu diskriminaciju, ili prikrivena ograničenja u međunarodnoj trgovini.

4.3. Svaka članica će carinsku kontrolu i, ukoliko je to moguće, druge relevantne granične kontrole, koncentrisati na visokorizične pošiljke i ubrzavanje oslobađanja pošiljki niskog rizika. Svaka članica može metodom slučajnog uzorka da izabere pošiljke za takvu vrstu kontrole kao dio njenog upravljanja rizikom.

4.4. Svaka članica će upravljanje rizikom da bazira na procjeni rizika putem odgovarajućeg kriterijuma za selekciju. Takav kriterijum selekcije može uključivati, između ostalog, HS kod, prirodu i opis roba, zemlju porijekla, zemlju iz koje se robe dopremaju, vrijednost roba, zapis trgovaca o usklađenosti, i sve vrste prevoznih sredstava.

5. Revizija nakon carinjenja

5.1 U cilju ubrzavanja oslobađanja roba, svaka članica će usvojiti ili održavati reviziju nakon carinjenja kako bi osigurala usklađenost sa carinskim i drugim povezanim zakonima i propisima.

5.2 Svaka članica će izabrati lice ili pošiljku za reviziju nakon carinjenja na osnovu upravljanja rizikom, što može da uključi odgovarajući kriterijum za selekciju. Svaka članica će post-carinsku reviziju uraditi na transparentan način. Kada je u reviziju uključeno i lice i nakon što se izvuku određeni zaključci, članica će, bez odlaganja, obavijestiti lice čiji su zapisi kontrolisani o rezultatima, pravima i obavezama lica i razlozima koji su doveli do takvih rezultata.

5.3 Članice potvrđuju da informacije koje su dobijene u post-carinskoj reviziji mogu biti iskorišćene za dalje upravne ili sudske postupke.

5.4 Članice će, kada je to moguće, koristiti rezultate post-carinske revizije u primjeni upravljanja rizikom.

6. Osnivanje i objavljivanje prosječnog vremena oslobađanja

6.1. Članice se ohrabruju da izmjere i objave njihovo prosječno vrijeme za oslobađanje roba periodično ali neprekidno, koristeći, inter alia, Studiju Svjetske carinske organizacije (u daljem tekstu ovog Sporazuma SCO) o vremenu oslobađanja.⁷

6.2. Članice se ohrabruju da sa Komitetom podijele svoja iskustva u mjerenju prosječnog vremena oslobađanja, uključujući korišćenu metodologiju, identifikovane prepreke, i sve rezultate koji imaju uticaja na efikasnost.

7. Mjere za trgovinske olakšice za autorizovane operatere

7.1. Svaka članica će obezbijediti operaterima dodatne mjere trgovinskih olakšica u vezi sa formalnostima i procedurama vezanim za uvoz, izvoz ili tranzit, u skladu sa stavom 7.3., pod uslovom da oni ispunjavaju određene kriterijume, a koji će u daljem tekstu biti nazivani autorizovani operateri. Alternativno, članica može ponuditi takve mjere olakšica putem carinskih procedura koje su generalno dostupne svim operaterima i nije potrebno da uspostavi posebne šeme.

7.2. Specifični kriterijumi da bi se neko kvalifikovao kao autorizovani operator treba da budu vezani za usaglašenost, ili rizik neusaglašenosti sa zahtjevima određenim u zakonima, propisima ili procedurama članice.

(a) Takvi kriterijumi, a koji će biti objavljeni, mogu uključivati:

- (i) odgovarajući zapis o usklađenosti sa carinskim i drugim povezanim zakonima i propisima;
- (ii) sistem upravljanja zapisima kako bi se omogućile potrebne interne kontrole;
- (iii) finansijsku solventnost, uključujući, gdje je moguće, odredbe o dovoljnom obezbjeđenju ili garanciji; i
- (iv) bezbjednost lanca snabdijevanja.

(b) Takvi kriterijumi neće:

- (i) biti dizajnirani ili primjenjivani tako da stvore proizvoljnu ili neopravdanu diskriminaciju među operaterima ukoliko preovladavaju isti uslovi; i
- (ii) u mjeri u kojoj je to moguće, ograničavati učešće malih i srednjih preduzeća.

7.3. Mjere za trgovinske olakšice koje se pružaju u skladu sa stavom 7.1. uključivaće najmanje tri od sljedećih mjera:⁸

- (a) niski zahtjevi kada je u pitanju dokumentacija i zahtjevi za podacima, kada je to moguće;
- (b) niska stopa fizičkih inspekcija i ispitivanja, kada je to moguće;
- (c) kratko vrijeme oslobađanja, kada je to moguće;
- (d) odloženo plaćanje carine, poreza, naknada i dažbina;
- (e) korišćenje sveobuhvatnih ili redukovanih garancija;
- (f) jedinstvena carinska deklaracija za sve uvoze ili izvoze u datom periodu; i

⁷ Svaka članica može odrediti okvir i metodologiju za mjerenja prosječnog vremena oslobađanja u skladu sa svojim potrebama i kapacitetom.

⁸ Mjera navedena u podstavovima 7.3 (a) do (g). će se smatrati obezbijeđenom autorizovanim operaterima ukoliko je generalno dostupna svim operaterima.

- (g) carinjenje robe u prostorijama autorizovanog operatera ili na drugim mjestima koje je carina odredila.

7.4. Članice se ohrabruju da razviju šeme autorizovanih operatera na osnovu međunarodnih standarda, tamo gdje ti standardi postoje, osim kada bi takvi standardi bilo neodgovarajuće ili neefikasno sredstvo za ispunjenje legitimnih ciljeva.

7.5. U cilju poboljšanja mjera trgovinskih olakšica koje su daju operaterima, članice će pružiti priliku ostalim članicama da pregovaraju o međusobnom priznavanju šema autorizovanih operatera.

7.6. Članice će razmjenjivati relevantne informacije o važećim šemama autorizovanih operatera u okviru Komiteta.

8. Ubrzane pošiljke

8.1. Svaka članica će usvojiti ili održavati procedure koje dozvoljavaju ubrzano oslobađanje barem onih roba koje dolaze kao teret u vazdušnom saobraćaju licima koja se prijave za ovu uslugu, dok će carinska kontrola ostati na snazi.⁹ Ukoliko članica uvede kriterijume ograničenja¹⁰ u pogledu toga ko može da se prijavi za takvu uslugu, članica može, u objavljenim kriterijumima, da traži da podnosilac zahtjeva, kao uslov za kvalifikaciju za tretman ubrzane pošiljke iz stava 8.2.:

- (a) obezbijedi adekvatnu infrastrukturu i plaćanje carinskih troškova vezanih za obradu ubrzane pošiljke, u slučajevima kada podnosilac zahtjeva ispunjava uslove članice da takva obrada bude izvedena u za to predviđenoj prostoriji;
- (b) prije dolaska ubrzane pošiljke podnese sve informacije neophodne za oslobađanje;
- (c) da mu se procijeni naknada koja je limitirana na iznos okvirnih troškova usluga pruženih tokom omogućavanja tretmana navedenog u stavovu 8.2;
- (d) održava visok stepen kontrole ubrzanih pošiljki putem korišćenja tehnologije za internu bezbjednost, logistiku i praćenje od preuzimanja do isporuke;
- (e) obezbijedi ubzanu pošiljku od preuzimanja do isporuke;
- (f) preuzme odgovornost za plaćanje carine, poreza, naknada i dažbina carinskom organu za robe;
- (g) ima dobru evidenciju o usklađenosti sa carinskim i drugim povezanim zakonima i propisima;
- (h) bude u skladu sa drugim uslovima direktno vezanim sa efikasnim sprovođenjem zakona, propisa i proceduralnih zahtjeva Članice, koji su specifično vezani za obezbjeđivanje tretmana iz stava 8.2.

8.2. U skladu sa stavovima 8.1. i 8.3., Članice će:

- (a) minimizirati dokumentaciju potrebnu za oslobađanje ubrzanih pošiljki u skladu sa stavom 1 člana 10 i u mjeri u kojoj je to moguće, obezbijediti oslobađanje na osnovu jednog dostavljanja informacije o određenim pošiljkama;

⁹ U slučajevima kada članica već ima ustanovljene procedure koje omogućavaju tretman iz stava 8.2., ova odredba neće zahtijevati da članica uvede posebne ubrzane procedure oslobađanja.

¹⁰ Ovakav kriterijum primjene, ako ga ima, treba da bude dodatak zahtjevima članice u radu sa svim robama ili pošiljkama koje dolaze kao vazdušni prevoz tereta.

- (b) obezbijediti da ubrzane pošiljke budu oslobođene pod normalnim uslovima što je brže moguće nakon dolaska, pod uslovom da su podnijeti podaci potrebni za oslobađanje;
- (c) nastojati da primijene tretman iz podstavova (a) i (b) na pošiljke bilo koje težine ili vrijednosti prepoznajući da je članici dozvoljeno da zahtijeva dodatne procedure pri ulasku, uključujući deklaracije i prateću dokumentaciju i plaćanje carine i poreza i da ograniči takav tretman na osnovu vrste roba, pod uslovom da tretman nije limitiran na robu male vrijednosti, kao što su dokumenta; i
- (d) obezbijediti, u mjeri u kojoj je to moguće, za *de minimis* vrijednost pošiljke ili carinska vrijednost za koji se carinske dažbine i porez neće naplaćivati, osim za određene propisane robe. Interni porezi, kao porez na dodatu vrijednost i akcizni porezi, koji se primjenjuju u skladu sa Članom III GATT-a iz 1994. godine ne podliježu ovoj odredbi.

8.3. Ništa iz stavova 8.1. i 8.2. neće uticati na pravo članice da ispita, zadrži, zaplijeni, konfiskuje ili odbije ulazak roba, ili izvrši post-carinsku reviziju, uključujući i u vezi sa sistemom upravljanja rizikom. Nadalje, ništa iz stavova 8.1. i 8.2. neće spriječiti članicu da traži, kao uslov za oslobađanje, podnošenje dodatnih informacija i ispunjavanje neautomatskih zahtjeva licenciranja.

9. Kvarljiva roba¹¹

9.1. U cilju spriječavanja gubitaka koji se mogu izbjeći ili oštećenja kvarljive robe, a pod uslovom da su svi regulatorni zahtjevi ispunjeni, svaka članica će obezbijediti oslobađanje kvarljivih roba:

- (a) u normalnim okolnostima u najkraćem mogućem periodu; i
- (b) u posebnim okolnostima kada je to prikladno uraditi, mimo radnog vremena carinskog i drugih relevantnih organa.

9.2. Svaka članica će dati odgovarajući prioritet kvarljivim robama kada zakazuje preglede koji mogu biti potrebni.

9.3. Svaka članica će ili odrediti, ili dozvoliti uvozniku da odredi odgovarajuće skladište za kvarljivu robu prije njenog oslobađanja. Članica može zahtijevati da svako skladište koje je odredio uvoznik ima dozvolu ili je određeno od za to relevantnih organa. Kretanje roba ka tim skladištima, uključujući ovlašćenja operatera da pomjeri robu, može biti predmet dozvole nadležnih organa, ukoliko se tako zahtjeva. Članica će, gdje je to moguće i u skladu sa domaćim zakonima, a na zahtjev uvoznika, omogućiti da se bilo koja procedura neophodna za oslobađanje kvarljivih roba odvija u tim skladištima.

9.4. U slučajevima velikog kašnjenja u oslobađanju kvarljivih roba, a na pisani zahtjev, članica uvoznik će, u mjeri u kojoj je to moguće, pružiti komunikaciju o razlozima kašnjenja.

¹¹ U smislu ove odredbe, kvarljiva roba je roba koja brzo truli zbog svojih prirodnih karakteristika, posebno nedostatka odgovarajućih uslova skladištenja.

ČLAN 8: SARADNJA GRANIČNIH AGENCIJA

1. Svaka Članica će osigurati da njeni organi i agencije koji su odgovorni za graničnu kontrolu i procedure vezane za uvoz, izvoz i tranzit roba saradjuju međusobno i koordiniraju svoje aktivnosti u cilju olakšavanja trgovine.

2. Svaka Članice će, u mjeri u kojoj je to moguće, sarađivati pod uslovima koje su zajednički odredile sa drugim članicama, sa kojima imaju zajedničke granice sa ciljem da koordiniraju procedure na graničnim prelazima kako bi olakšali prekograničnu trgovinu. Ovakva saradnja i koordinacija mogu uključivati:

- (a) usklađivanje radnih dana i sati;
- (b) usklađivanje procedura i formalnosti;
- (c) razvoj i dijeljenje zajedničkih prostorija;
- (d) zajedničke kontrole;
- (e) organizovanje one stop granične kontrole.

ČLAN 9: KRETANJE ROBA POD CARINSKOM KONTROLOM NAMIJENJENIH UVOZU

Svaka članica će, u mjeri u kojoj je to moguće, i pod uslovom da su svi regulatorni zahtjevi ispunjeni, dozvoliti robama namijenjenim za uvoz da budu premještane u okviru njene teritorije pod carinskom kontrolom, od jedne carinske kancelarije gdje ulaze do druge carinske kancelarije gdje će robe biti oslobođene ili ocarinjene.

ČLAN 10: FORMALNOSTI U VEZI SA UVOZOM, IZVOZOM I TRANZITOM

1. Formalnosti i potrebna dokumentacija

1.1. U cilju smanjenja učestalosti i složenosti formalnosti uvoza, izvoza i tranzita i smanjenja i pojednostavljenja potrebne dokumentacije za uvoz, izvoz i tranzit i imajući u vidu zakonite ciljeve politika i druge faktore kao što su izmijenjene okolnosti, relevantne nove informacije, poslovne prakse, dostupnost tehničkih sredstava i tehnologije, najbolje međunarodne prakse i inpute zainteresovanih strana, svaka članica će izvršiti reviziju ovih formalnosti i potrebne dokumentacije i, na osnovu rezultata revizije, obezbijediti, gdje je to moguće, da se pomenute formalnosti i potrebna dokumentacija:

- (a) usvajaju i/ili primjenjuju sa ciljem brzog oslobađanja i carinjenja roba, posebno kvarljivih roba;
- (b) usvajaju i/ili primjenjuju na način koji teži smanjenju vremena i troškova ispunjavanja uslova od strane trgovaca i operatera;
- (c) budu najmanje restriktivne trgovinske mjere kada se bira između dvije ili više mjera dostupnih za ispunjavanje cilja politike ili predmetnih ciljeva; i
- (d) ne sprovode ukoliko je potreba za njima prestala da postoji.

1.2. Komitet će izraditi procedure za dijeljenje relevantnih informacija od strane Članica i najboljih praksi prema potrebi.

2. Prihvatanje kopija

2.1. Svaka članica će, kada je to moguće, nastojati da prihvati papirnu ili elektronsku kopiju prateće dokumentacije potrebne za uvozne, izvozne ili tranzitne formalnosti.

2.2. U slučajevima gdje vladina agencija članice već posjeduje original ovakvog dokumenta, bilo koja druga agencija članice će prihvatiti papirnu ili elektronsku kopiju, gdje je to moguće, od agencije koja posjeduje original na račun originalnog dokumenta.

2.3. Članice neće tražiti original ili kopiju izvoznih deklaracija podnijetih carinskim organima članice izvoznice kao uslov za uvoz.¹²

3. Upotreba međunarodnih standarda

3.1. Članice se ohrabruju da koriste relevantne međunarodne standarde ili njihove djelove kao osnovu za uvozne, izvozne ili tranzitne formalnosti i procedure, osim ukoliko nije predviđeno drugačije u ovom Sporazumu.

3.2. Članice se ohrabruju da uzmu učešće, u okviru svojih resursa, u pripremi i periodičnim revizijama relevantnih međunarodnih standarda od strane odgovarajućih međunarodnih organizacija.

3.3. Komitet će izraditi procedure dijeljenja relevantnih informacija od strane članica, i razmjene najboljih praksi o implementaciji međunarodnih standarda, prema potrebi.

Komitet takođe može da pozove relevantne međunarodne organizacije da diskutuju o svom radu u vezi sa međunarodnim standardima. Prema potrebi, Komitet može da identifikuje specifične standarde koji imaju poseban značaj za članice.

4. Princip jednog prozora

4.1. Članice će nastojati da uspostave ili održavaju jedan šalter, kojim omogućavaju trgovcima da podnesu dokumentaciju i/ili podatke potrebne za uvoz, izvoz ili tranzit roba kroz jednu tačku ulaska za nadležne organe ili agencije koje učestvuju u procesu. Nakon ispitivanja dokumentacije i/ili podataka, o rezultatima od strane organa ili agencija koje učestvuju u procesu, podnosilac zahtjeva će biti pravovremeno obaviješten putem principa jednog šaltera.

4.2. U slučajevima kada su zahtjevi u vezi sa dokumentacijom i/ili podacima već primljeni putem jedinstvenog šaltera, ista dokumentacija i/ili podaci se neće tražiti od strane organa ili agencija koje učestvuju u procesu osim u hitnim situacijama i drugim ograničenim izuzetnim okolnostima koje će biti javno objavljene.

4.3. Članice će obavijestiti Komitet o detaljima rada jednog šaltera.

¹² Ništa sadržano u ovom stavu neće spriječiti članicu da zahtijeva dokumenta kao što su sertifikati, dozvole ili licence kao uslov za uvoz kontrolisanih ili regulisanih roba.

4.4. Članice će, u mjeri u kojoj je to moguće i praktično, koristiti informacione tehnologije da podrže princip jednog šaltera.

5. Kontrola prije otpreme

5.1. Članice neće tražiti da se vrši kontrola prije otpreme u vezi sa tarifnom klasifikacijom i carinskim vrednovanjem.

5.2. Ne dovodeći u pitanju prava članica da koriste druge tipove kontrole prije otpreme koji nisu pokriveni stavom 5.1, članice se ohrabruju da ne uvođe ili primjenjuju nove zahtjeve kada je u pitanju njihova upotreba.¹³

6. Upotreba carinskih brokera

6.1. Ne dovodeći u pitanje bitna pitanja nekih članica kod kojih carinski brokери trenutno igraju posebnu ulogu, od stupanja na snagu ovog Sporazuma članice neće uvoditi obaveznu upotrebu carinskih brokera.

6.2. Svaka članica će obavijestiti Komitet i objaviti svoje mjere o upotrebi carinskih brokera. Komitet će biti odmah obaviješten o svim kasnijim izmjenama i one će biti odmah objavljene.

6.3. U pogledu licenciranja carinskih brokera, članice će primjenjivati pravila koja su transparentna i objektivna.

7. Uobičajena granična procedura i jednoobrazni zahtjevi za dokumentacijom

7.1. Svaka članica će, u skladu sa stavom 7.2., primjenjivati uobičajene carinske procedure i jednoobrazne zahtjeve za dokumentacijom u svrhu oslobađanja i carinjenja roba širom njene teritorije.

7.2. Ništa u ovom stavu ne sprečava članice da:

- (a) uspostave različite procedure i dokumentacione zahtjeve na osnovu prirode i tipa roba, ili njihovog prevoznog sredstva;
- (b) uspostave različite procedure i dokumentacione zahtjeve za robu na osnovu upravljanja rizicima;
- (c) uspostave različite procedure i dokumentacione zahtjeve kako bi se obezbijedilo potpuno ili djelimično oslobađanje od uvoznih dažbina ili poreza;
- (d) primijene elektronsko popunjavanje ili procesuiranje; ili
- (e) uspostave različite procedure i dokumentacione zahtjeve na način koji je u skladu sa Sporazumom o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera.

8. Odbijena roba

8.1. U slučaju da je prezentirana roba za uvoz odbijena od strane nadležnog organa članice, po osnovu njene manjkavosti u ispunjavanju sanitarnih ili fitosanitarnih propisa ili tehničkih

¹³ Ovaj stav se odnosi na kontrolu prije otpreme u skladu sa Sporazumom o kontroli prije otpreme, i ne isključuje mogućnost kontrole prije otpreme za sanitarne i fitosanitarne svrhe.

propisa, članica će, u skladu sa svojim zakonima i propisima dozvoliti uvozniku da ponovo ustupi ili vrati odbijenu robu izvozniku ili drugom licu određenom od strane izvoznika.

8.2 Ukoliko je opcija iz stava 8.1 omogućena, a uvoznik je ne uspije sprovedi u razumnom vremenskom periodu, nadležni organ može preduzeti drugačije aktivnosti u odnosu na robu koja ne ispunjava uslove.

9. Privremeni ulazak roba i aktivno i pasivno oplemenjivanje

9.1. Privremeni ulazak roba

Svaka članica će omogućiti, kako je propisano njenim zakonima i propisima, robama da budu dovedene na carinsku teritoriju uslovno oslobođene, potpuno ili djelimično od plaćanja uvoznih dažbina i poreza, ukoliko se ovakva roba uvozi na carinsku teritoriju za posebne namjene, za robe koje su namijenjene za ponovni izvoz u određenom periodu, a nisu pretrpjele nikakve promjene osim normalne amortizacije i gubitka usled njihovog korišćenja.

9.2. Aktivno i pasivno oplemenjivanje

- (a) Svaka članica će omogućiti, u skladu sa svojim zakonima i propisima, aktivno i pasivno oplemenjivanje roba. Roba koja ima dozvolu za pasivno oplemenjivanje može biti ponovo uvezena uz potpuno ili djelimično oslobođenje od plaćanja uvoznih dažbina i poreza u skladu sa zakonima i propisima članice .
- (b) U svrhu ovog člana, pojam „aktivno oplemenjivanje“ podrazumijeva carinske procedure shodno kojima određene robe mogu biti dovedene na carinsku teritoriju Članice gdje su uslovno oslobođene, potpuno ili djelimično, od plaćanja uvoznih dažbina i poreza, ili imaju pravo na primjenu sistema povraćaja, na osnovu činjenice da je ovakva roba namijenjena za proizvodnju, procesuiranje ili popravke i kasniji izvoz.
- (c) U svrhu ovog člana, pojam „pasivno oplemenjivanje“ podrazumijeva carinske procedure shodno kojima roba koja je u slobodnom prometu na carinskoj teritoriji Članice, može biti privremeno izvezena za proizvodnju, procesuiranje ili popravku u inostranstvu a zatim ponovo uvezena.

ČLAN 11: SLOBODA TRANZITA

1. Svi propisi ili formalnosti u vezi sa saobraćajem u tranzitu nametnuti od strane članice ne treba da:

- (a) budu održavani ukoliko okolnosti ili ciljevi koji su doveli do njihovog usvajanja više ne postoje ili ukoliko se izmijenjene okolnosti ili ciljevi mogu riješiti na postojeći razuman i način koji je manje restriktivan za trgovanje,
- (b) budu primijenjeni na način koji predstavlja prikriveno ograničavanje saobraćaja u tranzitu.

2. Saobraćaj u tranzitu ne treba biti uslovljen bilo kakvom naplatom naknada ili taksi nametnutih u vezi sa tranzitom, osim taksi za prevoz odnosno onih srazmjernih administrativnih troškova koji su povezani sa tranzitom, ili u odnosu na troškove za pružene usluge.

3. Članice neće tražiti, uzimati ili održavati bilo kakva dobrovoljna ograničenja ili druge slične mjere u vezi sa saobraćajem u tranzitu. Ovo je bez obzira na postojeće i buduće nacionalne propise, bilateralne ili multilateralne aranžmane u vezi sa regulisanjem saobraćaja, u skladu sa pravilima STO.

4. Svaka članica priznaje za proizvode koji će biti u tranzitu kroz teritoriju bilo koje druge članice, ne manje povoljan tretman od onog kojeg bi dala takvim proizvodima da su bili transportovani iz njihovog mjesta porijekla do odredišta, bez prolaska kroz teritoriju takve druge članice.

5. Članice se podstiču da stave na raspolaganje, gdje je primjenjivo, fizički odvojenju infrastrukturu (kao što su trake, vezovi i slično) za saobraćaj u tranzitu.

6. Formalnosti, potrebna dokumentacija i carinske kontrole u vezi sa saobraćajem u tranzitu ne trebaju biti više opterećujući nego što je potrebno, da bi:

- (a) roba bila identifikovana; i
- (b) bilo obezbijeđeno ispunjenje tranzitnih zahtjeva.

7. Kada je roba stavljena u postupak tranzita i dobila dozvolu da nastavi put od mjesta porijekla na teritoriji članice, ona neće više biti predmet bilo koje carinske dažbine ili nepotrebnog odlaganja ili ograničenja, dok ne završi svoj tranzit na mjestu destinacije na teritoriji članice.

8. Članice neće primjenjivati tehničke propise i postupke ocjenjivanja usaglašenosti za robu u tranzitu u smislu Sporazuma o tehničkim barijerama za trgovinu.

9. Članice će dozvoliti i omogućiti popunjavanje i procesuiranje tranzitne dokumentacije i podataka unaprijed, prije pristizanja roba.

10. Kada saobraćaj u tranzitu dođe na carinarnicu gdje napušta teritoriju članice, ta carinska kancelarija će odmah prekinuti operaciju tranzita ukoliko su uslovi za tranzit ispunjeni.

11. Kada članica zahtijeva garanciju u obliku jemstva, depozita ili drugog odgovarajućeg novčanog ili nenovčanog¹⁴ instrumenta za saobraćaj u tranzitu, ovakva garancija će biti ograničena na obezbjeđivanje ispunjenosti uslova koji nastaju iz ovakvog saobraćaja u tranzitu.

12. Kada je članica utvrdila da su tranzitni uslovi zadovoljeni, garancija se raskida bez odlaganja.

13. Svaka članica će, na način koji je u skladu sa njenim zakonima i propisima, omogućiti sveobuhvatne garancije koje uključuju višestruke transakcije za iste operatore ili obnovu garancije bez raskidanja za naredne pošiljke.

14. Svaka članica će učiniti dostupnim javnosti relevantne informacije koje koristi za definisanje garancije, uključujući garancije za pojedinačne transakcije i, gdje je primjenjivo, garancije za višestruke transakcije.

¹⁴ Ništa u ovoj odredbi ne sprečava članicu da održava postojeće procedure shodno kojima prevozna sredstva mogu biti korišćena kao garancija za saobraćaju u tranzitu

15. Svaka članica može zahtijevati korišćenje carinskog konvoja ili carinske pratnje za saobraćaj u tranzitu samo u okolnostima koje predstavljaju veliki rizik ili kada ne može biti osigurana usaglašenost sa carinskim zakonima i propisima putem korišćenja garancije. Opšta pravila koja se primjenjuju za carinski konvoj ili carinsku pratnju objavljuju se u skladu sa članom 1.

16. Članice će nastojati da sarađuju i koordiniraju međusobno u cilju unapređivanja slobodnog tranzita. Ovakva saradnja i koordinacija može uključivati, ali nije ograničena na, sklapanje sporazuma o:

- (a) naknadama;
- (b) formalnosti i zakonskih uslovima; i
- (c) praktičnim operacijama tranzitnog režima.

17. Svaka članica će nastojati da odredi nacionalnog tranzitnog koordinatora kome mogu biti upućeni svi zahtjevi i predlozi od strane drugih članica u vezi sa dobrim funkcionisanjem tranzita.

ČLAN 12: CARINSKA SARADNJA

1. Mjere koje promovišu usklađenost i saradnju

1.1. Članice su saglasne u vezi sa tim koliki je značaj da trgovci budu svjesni svojih obaveza vezanih za usklađenost, da se podstiče dobrovoljna usklađenost kako bi se omogućilo uvoznici da sami koriguju svoje greške bez kazni u odgovarajućim okolnostima, i primjene usaglašenih mjera kako bi se inicirale jače mjere za trgovce koji krše obaveze.¹⁵

1.2. Članice se podstiču da dijele informacije o najboljoj praksi u upravljanju carinskom usklađenosti, uključujući i kroz Komitet. Članice se podstiču da sarađuju u davanju tehničkih smjernica ili podrške izgradnji kapaciteta za potrebe sprovođenja mjera usklađenosti, i ojačavanja njihove djelotvornosti.

2. Razmjena informacija

2.1. Na zahtjev, i u skladu sa odredbama ovog člana, članice će razmjenjivati informacije navedene u podstavovima 6.1 (b) i/ili (c) u svrhu verifikacije uvozne ili izvozne deklaracije u utvrđenim slučajevima gdje postoji osnovana sumnja u tačnost ili ispravnost deklaracije.

2.2. Svaka članica će obavijestiti Komitet o detaljima svoje osobe za kontakt za razmjenu ovakvih informacija.

¹⁵ Takva aktivnost ima za opšti cilj smanjenje učestalosti neusklađenosti, a samim tim i smanjenje potrebe za razmjenom informacija prilikom izvršenja.

3. Verifikacija

Članica će uputiti zahtjev za informacijama samo nakon što je sprovela odgovarajuće procedure verifikacije uvozne ili izvozne deklaracije i nakon što je provjerila dostupnu relevantnu dokumentaciju.

4. Zahtjev

4.1. Članica koja postavlja zahtjev dostavlja drugoj članici zahtjev u pisanoj formi, u papirnom ili elektronskom obliku, na zajednički dogovorenom jeziku STO ili drugom zajednički dogovorenom jeziku, uključujući:

- (a) predmet koji je u pitanju i uključujući, gdje je moguće i dostupno, serijski broj izvozne deklaracije koja odgovara predmetnoj uvoznoj deklaraciji;
- (b) u koju svrhu članica koja postavlja zahtjev, traži informacije ili dokumentaciju, zajedno sa imenima i kontakt podacima lica na koje se odnosi zahtjev, ukoliko su ovi podaci poznati;
- (c) gdje se zahtijeva od zamoljene članice, dostaviti potvrde¹⁶ o verifikaciji, gdje je primjenjivo.
- (d) posebne zahtijevane informacije ili dokumentaciju;
- (e) identitet kancelarije porijekla koja je dostavila zahtjev;
- (f) pozivanje na odredbe domaćeg zakona članice koja postavlja zahtjev i mjerodavnog pravnog sistema za prikupljanje, zaštitu, korišćenje, otkrivanje, zadržavanje i raspolaganje povjerljivim informacijama i ličnim podacima;

4.2. Ukoliko članica koja podnosi zahtjev nije u mogućnosti da ispuno bilo koji od podstavova iz stava 4.1, to će navesti u zahtjevu.

5. Zaštita i povjerljivost

5.1. Članica koja podnosi zahtjev, treba u skladu sa stavom 5.2:

- (a) sva dokumenta ili informacije dostavljene od strane zamoljene članice da drži strogo povjerljivo i obezbijedi barem isti takav nivo zaštite i povjerljivosti kako je predviđeno domaćim zakonom i pravnim sistemom zamoljene članice, kako je navedeno u skladu sa podstavovima 6.1(b) ili (c);
- (b) da dostavi informacije ili dokumentaciju samo carinskim organima koji rukovode predmetom koji je u pitanju i da koriste informacije ili dokumentaciju isključivo u svrhe kako je navedeno u zahtjevu, osim u slučaju da se članica saglasi drugačije u pisanom obliku;
- (c) da ne otkriva informacije ili dokumenta bez izričitog pisanog odobrenja zamoljene članice;
- (d) da ne koristi bilo kakve neprovjerene informacije ili dokumenta dostavljena od zamoljene članice, kao odlučujući faktor za ublažavanje sumnje u datim okolnostima;

¹⁶ Ovo može uključivati relevantne informacije o verifikaciji sprovedenoj u skladu sa stavom 3. Takve informacije će biti predmet nivoa zaštite i povjerljivosti određenog od strane članice koja spovodi verifikaciju.

- (e) da poštuje bilo kakve uslove specifične za određeni slučaj, koje je postavila zamoljena članica u vezi sa zadržavanjem i raspolaganjem povjerljivim informacijama ili dokumentima i ličnim podacima; i
- (f) na zahtjev, da obavijesti zamoljenu članicu o bilo kakvim odlukama i radnjama preduzetim u vezi sa predmetom, kao rezultat informacija ili dokumenata koji su joj stavljani na raspolaganje.

5.2. Članica koja podnosi zahtjev može biti u nemogućnosti, shodno domaćem zakonu i pravnom sistemu, da ispuni bilo koji od podstavova u stavu 5.1. Ukoliko je to slučaj, članica koja podnosi zahtjev će ovo navesti u zahtjevu.

5.3. Zamoljena članica će tretirati bilo koji zahtjev i podatke za verifikaciju, koji su dostavljeni shodno stavu 4., barem sa istim nivoom zaštite i povjerljivosti koji je priznat od strane zamoljene članice za sopstvene slične podatke.

6. Pružanje informacija

6.1. Shodno odredbama ovog člana, zamoljena članica će odmah:

- (a) odgovoriti u pisanoj formi, u papirnom ili elektronskom obliku;
- (b) pružiti konkretne informacije kako je navedeno u uvoznoj ili izveznoj deklaraciji, ili deklaraciju, u mjeri u kojoj je to moguće, uz opis nivoa zaštite i povjerljivosti koji je zahtijevan od članice koja podnosi zahtjev;
- (c) ako se zahtijeva, pružiti konkretne informacije kao što je navedeno u sledećim dokumentima, ili sama dokumenta podnešena kao prilog uz uvoznu ili izveznu deklaraciju, u mjeri u kojoj su dostupne: komercijalna faktura, otpremnica, sertifikat o porijeklu i tovarni list, u formi u kojoj su podnijeti, bilo u papirnom ili elektronskom obliku, zajedno sa opisom nivoa zaštite i povjerljivosti zahtijevanog od članice koja podnosi zahtjev;
- (d) potvrditi da su dostavljena dokumenta istinite kopije;
- (e) pružiti informaciju ili na drugi način odgovoriti na zahtjev, u mjeri u kojoj je to moguće, u roku od 90 dana od dana dostavljanja zahtjeva.

6.2. Zamoljena članica, može zahtijevati prema domaćem zakonu i pravnom sistemu, osiguranje prije izdavanja informacija da konkretne informacije neće biti korišćene kao dokaz u krivičnim istragama, sudskim postupcima ili nekarinskim postupcima, bez posebne pisane dozvole zamoljene članice. Ako članica koja postavlja zahtjev nije u mogućnosti da se usaglasi sa ovim zahtjevima, ona o tome mora obavijestiti zamoljenu članicu.

7. Odlaganje ili odbijanje zahtjeva

7.1. Zamoljena članica može odložiti ili odbiti dio ili cjelokupan zahtjev za dostavljanje informacija i mora obavijestiti članicu koja podnosi zahtjev o razlozima ovakvog činjenja, kada:

- (a) bi to bilo u suprotnosti sa javnim interesima koji se ogledaju u domaćem zakonu i pravnom sistemu zamoljene članice;

- (b) je njeni domaći zakoni i pravni sistem spriječavaju u pružanju informacija. U ovom slučaju treba dostaviti članici koja podnosi zahtjev kopiju relevantne, konkretne reference;
- (c) bi pružanje informacija ometalo sprovođenje zakona ili na drugi način remetilo upravni ili sudski postupak istrage koja je u toku, krivično gonjenje ili postupak;
- (d) se saglasnost uvoznika ili izvoznika zahtijeva domaćim zakonom i pravnim sistemom koji reguliše prikupljanje, zaštitu, korišćenje, otkrivanje, zadržavanje i raspolganje povjerljivim informacijama ili ličnim podacima, a ta saglasnost nije data; ili
- (e) je zahtjev za informacijama dostavljen nakon isteka zakonskih uslova za zadržavanje dokumenta članice koja podnosi zahtjev.

7.2. U okolnostima iz stavova 4.2., 5.2. ili 6.2. sprovođenje ovakvog zahtjeva će biti po diskrecionom pravu zamoljene članice.

8. Reciprocitet

Ukoliko je članica koja podnosi zahtjev mišljenja da ne bi bila u stanju da se usaglasi sa sličnim zahtjevom, u slučaju da bude upućen od strane zamoljene članice, ili ukoliko još uvijek nije implementirala ovaj član, ovakva činjenica se mora naznačiti u zahtjevu. Sprovođenje ovakvog zahtjeva se sprovodi po diskrecionom pravu zamoljene članice.

9. Administrativni teret

9.1. Članica koja podnosi zahtjev će uzeti u obzir resurse i troškove koji su povezani sa administracijom zamoljene članice pri davanju odgovora na zahtjeve za informacijama. Članica koja podnosi zahtjev će razmotriti proporcionalnost između fiskalnih interesa u ostvarivanju svog zahtjeva i napora izvršenih od strane zamoljene članice u obezbjeđivanju informacija.

9.2. Ukoliko zamoljena članica primi određeni broj zahtjeva za informacijama koje nije u mogućnosti da opsluži, ili preobiman zahtjev za informacijama od strane jedne ili više članica koje podnose zahtjev, i nije u stanju da ispuni ovakve zahtjeve u razumnom roku, ona može zahtijevati od jedne ili više članica koje postavljaju zahtjev da postave prioritete u cilju dogovora o praktičnim limitima u okviru ograničenja njenih resursa. U odsustvu obostrano usaglašenog pristupa, izvršenje takvih zahtjeva će biti po diskrecionom pravu zamoljene članice na osnovu rezultata sopstvenih prioriteta.

10. Ograničenja

Zamoljena članica neće biti u obavezi da:

- (a) izmijeni format svojih uvoznih ili izvoznih deklaracija ili procedura;
- (b) zatraži druga dokumenta osim onih koja su zahtijevana sa uvoznom ili izvoznom deklaracijom u skladu sa podstavom 6.1 (c);
- (c) inicira postupke za dobijanje informacija;
- (d) modifikuje period zadržavanja takvih informacija;
- (e) uvede papirnu dokumentaciju, gdje je već uvedena u elektronskom obliku;
- (f) prevede informacije;
- (g) provjeri tačnost informacija; ili

- (h) pruži informacije koje bi mogle uticati na legitimne poslovne interese određenih preduzeća, javnih ili privatnih.

11. Neovlašćeno korišćenje ili objavljivanje

11.1. U slučaju bilo kakvog kršenja uslova korišćenja ili otkrivanja informacija koje su razmijenjene u skladu sa ovim članom, članica koja podnosi zahtjev i koja je dobila informacije, detalje o ovakvom neovlašćenom korišćenju ili otkrivanju neodložno treba obavijestiti zamoljenu članicu koja je pružila informacije, i:

- (a) preduzeti neophodne mjere radi otklanjanja kršenja;
- (b) preduzeti neophodne mjere za sprečavanje bilo kakvih budućih kršenja; i
- (c) obavijestiti zamoljenu članicu o preduzetim mjerama shodno podstavovima (a) i (b).

11.2. Zamoljena članica može suspendovati svoje obaveze prema članici koja podnosi zahtjev shodno ovom članu, dok ne budu preduzete mjere iz stava 11.1.

12. Bilateralni i regionalni sporazumi

12.1. Ništa u ovom članu neće spriječiti članicu da zaključi ili ostavi na snazi bilateralne, multilateralne ili regionalne sporazume o dijeljenju ili razmjeni carinskih informacija i podataka, uključujući i razmjenu na sigurnoj i blagovremenoj osnovi, kao što je automatska razmjena, ili razmjena informacija prije pristizanja pošiljke.

12.2. Ništa u ovom članu se neće tumačiti na način koji mijenja ili utiče na prava i obaveze članica shodno ovakvim bilateralnim, multilateralnim ili regionalnim sporazumima, ili da upravlja razmjenom carinskih informacija i podataka pod takvim drugim sporazumima.

ODJELJAK II

ODREDBE O SPECIJALNOM I RAZLIČITOM TRETMANU ZA ZEMLJE ČLANICE U RAZVOJU I NAJMANJE RAZVIJENE ZEMLJE ČLANICE

ČLAN 13; OPŠTI PRINCIPI

1. Odredbe sadržane u članovima 1 do 12 ovog Sporazuma će biti implementirane od strane zemalja u razvoju i najmanje razvijenih zemalja članica, u skladu sa odjeljkom koji se zasniva na modalitetima dogovorenim u Prilogu D Okvirnog sporazuma (WT/L/579) iz jula 2004. godine i stava 33 i Priloga E Ministarske deklaracije iz Hong Konga (WT/MIN(05)/DEC).

2. Pružaće se pomoć i podrška u izgradnji kapaciteta¹⁷ kako bi se pomogla zemljama u razvoju i najmanje razvijenim zemljama članicama da implementiraju odredbe ovog Sporazuma, u skladu sa njihovom prirodom i opsegom. Obim i vrijeme predviđeno za implementaciju odredbi ovog Sporazuma biće povezano sa kapacitetima za sprovođenje zemalja u razvoju i najmanje razvijenih zemalja članica. Kada zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja

¹⁷ U svrhu ovog Sporazuma „pomoć i podrška u izgradnji kapaciteta“ može biti u obliku tehničke, finansijske, ili u drugom, zajednički dogovorenom obliku pomoći.

članica nije u mogućnosti da obezbijedi neophodne kapacitete, neće se uslovljavati primjena odredbe(i) u pitanju dok se ne dostigne potrebni kapacitet za implementaciju.

3. Od najmanje razvijenih zemalja članica će se zahtijevati da preduzmu obaveze u mjeri koja je u skladu sa njihovim individualnim razvojem, finansijskim i trgovinskim potrebama ili njihovim administrativnim i institucionalnim mogućnostima.

4. Ovi principi će se primjenjivati kroz odredbe propisane u Odjeljku II.

ČLAN 14: KATEGORIJE ODREDBI

1. Postoje tri kategorije odredbi:

- (a) Kategorija A sadrži odredbe koje zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja članica odredi za implementaciju, nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, ili u slučaju najmanje razvijene zemlje članice, u roku od jedne godine nakon stupanja na snagu, kao što je predviđeno u članu 15.
- (b) Kategorija B sadrži odredbe koje zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja članica odredi za implementaciju na datum nakon tranzicionog vremenskog perioda nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, kao što je predviđeno u članu 16.
- (c) Kategorija C sadrži odredbe koje zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja članica odredi za implementaciju na dan nakon tranzicionog vremenskog perioda nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, i kojima se zahtijeva sticanje kapaciteta za implementaciju kroz pružanje pomoći i podrške za izgradnju kapaciteta, kao što je predviđeno u članu 16.

2. Svaka zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja članica će samostalno odrediti, na individualnoj osnovi, odredbe u okviru svake od kategorija A, B i C.

ČLAN 15: OBAVJEŠTENJA I IMPLEMENTACIJA U KATEGORIJI A

1. Stupanjem na snagu ovog Sporazuma, svaka zemlja članica u razvoju, će implementirati obaveze iz kategorije A. Obaveze koje su određene u kategoriji A će time činiti sastavni dio ovog Sporazuma.

2. Najmanje razvijena zemlja članica može da obavijesti Komitet o odredbama koje je odredila u kategoriji A do jedne godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma. Sve obaveze najmanje razvijene zemlje članice određene u kategoriji A će time činiti sastavni dio ovog Sporazuma.

ČLAN 16: OBAVJEŠTENJE O DEFINITIVNIM DATUMIMA ZA IMPLEMENTACIJU KATEGORIJE B I KATEGORIJE C

1. U vezi sa odredbama koje članica zemlja u razvoju nije odredila u kategoriji A, članica može odložiti implementaciju u skladu sa procesom koji je naveden u ovom članu.
Članica zemlja u razvoju Kategorija B

- (a) Stupanjem na snagu ovog Sporazuma, svaka članica zemlja u razvoju će obavijestiti Komitet o odredbama koje je odredila u okviru Kategorije B i odgovarajuće indikativne datume za implementaciju.¹⁸
- (b) Ne kasnije od godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, svaka članica zemlja u razvoju će obavijestiti Komitet o krajnjim datumima za implementaciju odredbi koje je odredila u Kategoriji B. Ukoliko članica zemlja u razvoju, prije ovog datuma, smatra da je neophodno dodatno vrijeme da pruži obavještenje o krajnjim datumima, članica može zahtijevati da Komitet produži period u mjeri dovoljnoj da obavijesti o svojim datumima.

Članica zemlja u razvoju Kategorija C

- (c) Stupanjem na snagu ovog Sporazuma, svaka članica zemlja u razvoju, će obavijestiti Komitet o odredbama koje je odredila u okviru Kategorije C i odgovarajućim indikativnim datumima za implementaciju. U svrhu transparentnosti, podnijeta obavještenja će uključivati informacije o pomoći i podršci u izgradnji kapaciteta koje članica zahtijeva radi implementacije.¹⁹
- (d) U roku od jedne godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, članice zemlje u razvoju i relevantni članovi donatori, uzimajući u obzir sve postojeće aranžmane, obavještenja u skladu sa stavom 1 člana 22, i informacije dostavljene u skladu sa podstavovima (c) navedenim iznad, će Komitetu obezbijediti informacije o aranžmanima koje održavaju i koje su sklopili u cilju pružanja pomoći i podrške za izgradnju kapaciteta kako bi omogućili implementaciju Kategorije C.²⁰ Članica zemlja u razvoju koja je uzela učešće treba neodložno da obavijesti Komitet o ovakvim aranžmanima. Komitet takođe treba da pozove donatore koji nisu članice da dostave informacije o postojećim i zaključenim aranžmanima.
- (e) U roku od 18 mjeseci od dana pružanja informacije utvrđene podstavom (d), članice donatori i odgovarajuće članice zemlje u razvoju će obavijestiti Komitet o napretku u pružanju pomoći i podrške. Svaka članica zemlja u razvoju treba, u isto vrijeme, da da obavještenje o svojoj definitivnoj listi datuma za implementaciju.

2. U vezi sa onim odredbama koje najmanja razvijena zemlja članica nije odredila shodno Kategoriji A, najmanja razvijena zemlja članica može kasniti u implementaciji u skladu sa procesom opisanim u ovom članu.

Najmanje razvijene zemlje članice Kategorija B

- (a) Ne kasnije od godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, najmanje razvijena zemlja članica će obavijestiti Komitet o odredbama Kategorije B, i može dati obavještenje o odgovarajućim indikativnim datumima za implementaciju ovih odredbi, uzimajući u obzir maksimalnu fleksibilnost za najmanje razvijene zemlje članice.
- (b) Ne kasnije od dvije godine nakon datuma slanja obavještenja predviđenog shodno podstavu (a) iznad, svaka najmanje razvijena zemlja članica će obavijestiti Komitet kako bi potvrdila

¹⁸ Podnešena obavještenja mogu uključivati i takve dalje informacije koje članica koja daje obavještenje smatra odgovarajućim. Članice se podstiču da pruže informacije o domaćim agencijama ili subjektima koji su odgovorni za implementaciju.

¹⁹ Članice takođe mogu uključiti i informacije o nacionalnim planovima i projektima za implementaciju trgovinskih olakšica; o domaćoj agenciji ili subjektu odgovornom za implementaciju; i o donatorima sa kojima članica može imati postojeće aranžmane za pružanje pomoći.

²⁰ Takvi aranžmani će biti pod uzajamno dogovorenim uslovima, bilo bilateralno ili kroz odgovarajuće međunarodne organizacije, u skladu sa stavom 3 člana 21.

određivanje odredbi i obavijestila ga o datumima implementacije. Ako najmanje razvijena zemlja članica smatra da joj je neophodno dodatno vrijeme da bi dala obavještenje o krajnjim datumima, članica može zahtijevati od Komiteta da produži period dovoljno dugo da bi dala obavještenje o datumima.

Najmanje razvijene zemlje članice Kategorija C

- (c) U svrhu transparentnosti i radi olakšavanja aranžmana sa donatorima, godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma svaka najmanje razvijena zemlja članica će obavijestiti Komitet o odredbama koje je odredila za Kategoriju C, imajući u vidu maksimalnu fleksibilnost za najmanje razvijene zemlje članice.
- (d) Godinu dana nakon datuma koji je naveden u podstavu (c) iznad, najmanje razvijene zemlje članice će dati obavještenje o pomoći i podršci u izgradnji kapaciteta koje članica zahtijeva u cilju implementacije.²¹
- (e) Najkasnije u roku od dvije godine nakon slanja obavještenja u skladu sa podstavom (d) iznad, najmanje razvijene zemlje članice i relevantne članice donatori, uzimajući u obzir informacije koje su dostavljene shodno podstavu (d) iznad, će Komitetu dostaviti informaciju o aranžmanima koje održavaju ili koje su sklopili, koji su neophodni za pružanje pomoći i podrške u izgradnji kapaciteta i koji omogućavaju implementaciju Kategorije C.²² Najmanje razvijene zemlje članice koje uzimaju učešće će Komitetu neodložno dostaviti informacije o ovakvim aranžmanima. Najmanje razvijene zemlje članice će u isto vrijeme dostaviti obavještenje o indikativnim datumima za implementaciju odgovarajućih obaveza Kategorije C koje pokrivaju aranžmani pomoći. Komitet će takođe pozvati donatore koji nisu članice da dostave informacije o postojećim i sklopljenim aranžmanima.
- (f) Najkasnije u roku od 18 mjeseci od dana pružanja informacije utvrđene podstavom (e), relevantne članice donatori i odgovarajuće najmanje razvijene zemlje članice će obavijestiti Komitet o napretku u pružanju pomoći i podrške u izgradnji kapaciteta. Svaka najmanje razvijena zemlja članica će u isto vrijeme dostaviti obavještenje o svojoj definitivnoj listi datuma za implementaciju

3. Članice zemlje u razvoju i najmanje razvijene zemlje članice koje imaju poteškoće u dostavljanju krajnjih datuma za implementaciju u rokovima predviđenim u stavovima 1 i 2, zbog nedostatka donatorske pomoći ili nedostatka napretka u obezbjeđivanju pomoći i podrške za izgradnju kapaciteta, treba da obavijeste Komitet što je prije moguće, a prije isteka navedenih rokova. Članice su saglasne da sarađuju i da pomognu u dostavljanju obavještenja o ovakvim poteškoćama, uzimajući u obzir posebne okolnosti i posebne probleme sa kojima se predmetne članice suočavaju. Komitet treba, po potrebi, da preduzme mjere za rješavanje problema uključujući, gdje je to potrebno, produžavanje rokova za članice na koje se odnosi obavještenje o definitivnim datumima.

4. Tri mjeseca prije roka iz stava 1(b) ili (e), ili u slučaju najmanje razvijene zemlje članice, stava 2(b) ili (f), Sekretarijat će podsjetiti članicu ukoliko nije dostavila obavještenje o krajnjim

²¹ Članice takođe mogu uključiti i informacije o nacionalnim planovima i projektima za implementaciju trgovinskih olakšica; o domaćoj agenciji ili subjektu odgovornom za implementaciju; i o donatorima sa kojima članica može imati aranžman za pružanje pomoći

²² Ovakvi aranžmani će biti pod uzajamno dogovorenim uslovima, bilateralno ili preko odgovarajućih međunarodnih organizacija, u skladu sa stavom 3 član 21.

datumima za implementaciju odredbi koje je odredila za Kategoriju B ili C. Ukoliko se članica ne pozove na stav 3. ili na pod-stav 1(b) u slučaju zemlje u razvoju, ili u slučaju najmanje razvijene zemlje članice na pod-stav 2(b), za produžavanje roka i dalje nije dostavila obavještenje o krajnjim datumima za implementaciju, članica će implementirati odredbe u roku od jedne godine nakon roka određenog u pod-stavovima 1(b) ili (e), ili u slučaju najmanje razvijene zemlje članice, u pod-stavovima 2(b) ili (f), ili produžetkom iz stava 3.

5. Najkasnije u roku od 60 dana nakon datuma o obavještenju o krajnjim datumima za implementaciju Kategorije B i Kategorije C u skladu sa stavovima 1, 2 i 3, Komitet će uzeti u obzir priloge koji sadrže krajnje datume svake članice za implementaciju odredbi Kategorije B i Kategorije C, uključujući bilo koji datum shodno stavu 4, i time navedene priloge učiniti sastavnim dijelom Sporazuma.

ČLAN 17: MEHANIZAM RANOG UPOZORAVANJA: PRODUŽENJE DATUMA IMPLEMENTACIJE ZA ODREDBE KATEGORIJE B I C

1.

- (a) Članica zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja članica koja smatra da će imati poteškoća u sprovođenju odredbi koje je odredila za Kategoriju B ili Kategoriju C, shodno krajnjim datumima u skladu sa pod-stavovima 1(b) ili (e) člana 16, ili u slučaju najmanje razvijene zemlje članice, pod-stavovima 2(b) ili (f), treba o tome da obavijesti Komitet. Zemlje u razvoju će obavijestiti Komitet ne kasnije od 120 dana prije isteka datuma implementacije. Najmanje razvijene zemlje članice će obavijestiti Komitet ne kasnije od 90 dana od tog datuma.
- (b) Obavještenje Komitetu treba da sadrži novi datum na koji članica zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja članica očekuje da će biti u mogućnosti da implementira odredbe na koje se odnosi. Obavještenje takođe treba da sadrži i razloge za očekivano kašnjenje implementacije. Ovakvi razlozi mogu uključivati potrebu za podrškom koja ranije nije predviđena ili dodatnom pomoći ili podrškom u izgradnji kapaciteta.

2. Ukoliko kod članice zemlje u razvoju zahtjev za dodatno vrijeme za implementaciju ne prelazi 18 mjeseci, ili kod najmanje razvijene zemlje članice čiji zahtjev za dodatno vrijeme ne prelazi 3 godine, članica koja podnosi zahtjev ima pravo na ovo dodatno vrijeme bez daljih postupaka od strane Komiteta.

3. Kada članica zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja članica smatra da joj je potrebno prvo produženje koje je duže od onoga navedenog u stavu 2, ili drugo ili bilo koje naknadno produženje, treba Komitetu da dostavi zahtjev za produženje, koji sadrži informacije opisane u pod-stavu 1(b), ne kasnije od 120 dana za zemlju u razvoju i 90 dana za najmanje razvijenu zemlju članicu, prije isteka originalnog krajnjeg roka za implementaciju ili datuma koji je naknadno produžen.

4. Komitet će sa blagonaklonošću razmotriti zahtjeve za produženje uzimajući u obzir posebne okolnosti članica koje predaju zahtjev. Ove okolnosti mogu uključivati poteškoće i kašnjenja u dobijanju podrške.

ČLAN 18: IMPLEMENTACIJA KATEGORIJE B I KATEGORIJE C

1. U skladu sa stavom 2 člana 13, ukoliko članica zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja članica, ispunila procedure predviđene stavovima 1 ili 2 člana 16 i člana 17, i gdje produženje koje je zahtijevano nije odobreno ili gdje je članica zemlja u razvoju ili najmanje razvijena zemlja članica na drugi način doživjela nepredviđene okolnosti koje sprečavaju produženje koje je odobreno shodno članu 17, sama procijeni da je njen kapacitet da implementira odredbe shodno Kategoriji C i nadalje nedovoljan, ovakva članica će obavijestiti Komitet o svojoj nemogućnosti da implementira relevantne odredbe.

2. Komitet će odmah uspostaviti Ekspertsku grupu, i u svakom slučaju ne kasnije od 60 dana nakon što Komitetu bude dostavljeno obavještenje od relevantne članice zemlje u razvoju ili najmanje razvijene zemlje članice. Ekspertska grupa će ispitati probleme i dati preporuku Komitetu u roku od 120 dana nakon njenog sastavljanja.

3. Ekspertska grupa će biti sastavljena od pet nezavisnih lica, visoko kvalifikovanih u polju olakšavanja trgovine i u polju pomoći i podrške u izgradnji kapaciteta. Sastav Ekspertske grupe obezbijediće ravnotežu u odnosu na državljane zemalja u razvoju i razvijenih zemalja članica. Kada je u pitanju najmanje razvijena zemlja članica, Ekspertska grupa će uključivati najmanje jednog državljanina iz najmanje razvijene zemlje. Ako se Komitet ne može saglasiti o sastavu Ekspertske grupe u roku do 20 dana nakon uspostavljanja, Generalni Direktor će u konsultaciji sa predsjedavajućim Komiteta utvrditi sastav Ekspertske grupe u skladu sa odredbama ovog stava.

4. Ekspertska grupa će razmotriti samoprocjenu nedostatka kapaciteta članice i dati preporuku Komitetu. Prilikom razmatranja preporuke Ekspertske grupe za najmanje razvijenu zemlju članicu, Komitet će, gdje je primjenjivo, sprovesti radnje koje će olakšati postizanje održive implementacije kapaciteta.

5. Članica neće biti predmet postupka u okviru Sporazuma o rješavanju sporova ovog pitanja, od vremena kada članica zemlja u razvoju obavijesti Komitet o svojoj nemogućnosti da implementira relevantne odredbe do prvog sastanka Komiteta nakon što dobiju preporuku Ekspertske grupe. Na tom sastanku će Komitet razmotriti preporuku Ekspertske grupe. Za najmanje razvijene zemlje članice, postupci po osnovu Sporazuma o rješavanju sporova se neće primjenjivati na relevantne odredbe od datuma obavještenja Komiteta o njenoj nemogućnosti da implementira odredbe do datuma na koji Komitet donese odluku o tom pitanju, ili u toku od 24 mjeseca nakon datuma prvog sastanka Komiteta, kako je navedeno iznad, koji god datum prvo nastupi.

6.6. Kada najmanje razvijena zemlja članica izgubi sposobnost da implementira obaveze Kategorije C, ona može obavijestiti Komitet o tome i pratiti procedure opisane u ovo članu.

ČLAN 19: PRELAZAK IZMEĐU KATEGORIJA B I C

1. Članice zemlje u razvoju ili najmanje razvijene zemlje članice koje su obavijestile o odredbama Kategorija B i C, mogu prebacivati odredbe između tih kategorija kroz dostavljanje

obavještenja Komitetu. Kada članica predloži prebacivanje odredbi iz Kategorije B u Kategoriju C, članica treba da dostavi informacije o pomoći i podršci koja je neophodna za izgradnju kapaciteta.

2. U slučaju da joj je potrebno dodatno vrijeme da sprovede odredbu kao rezultat prebacivanja iz Kategorije B u Kategoriju C, članica može:

- (a) koristiti odredbe član 17, uključujući mogućnost za automatsko produženje; ili
- (b) zahtijevati ispitivanje od strane Komiteta vezano za zahtjev članice za dodatno vrijeme za implementaciju odredbi i, ukoliko je neophodno, pomoć i podršku za izgradnju kapaciteta, uključujući mogućnost pregleda i preporuke od strane Ekspertske grupe shodno članu 18; ili
- (c) u slučaju najmanje razvijene zemlje članice, bilo koji novi datum implementacije za više od četiri godine nakon originalnog datuma koji je komuniciran shodno Kategoriji B, mora biti odobren od strane Komiteta. Pored toga, najmanje razvijena zemlja nastavlja i dalje da pribjegava članu 17. Podrazumijeva se da je potrebna pomoć i podrška u izgradnji kapaciteta za ovakvo prebacivanje u slučaju najmanje razvijene zemlje članice.

ČLAN 20: Grejs period za primjenu i razumijevanje pravila i procedura koje regulišu rješavanje sporova

1. Za period od dvije godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, odredbe članova XXII i XXIII GATT-a iz 1994. godine, definisane i primijenjene u skladu sa Sporazumom o pravilima i procedurama koje regulišu rješavanje sporova, bilo koja odredba koju je članica odredila u Kategoriji A neće se primjenjivati na rješavanje sporova protiv članice zemlje u razvoju.

2. Za period od 6 godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, odredbe članova XXII i XXIII GATT-a iz 1994. godine, definisane i primijenjene u skladu sa Sporazumom o pravilima i procedurama koje regulišu rješavanje sporova, bilo koja odredba koju je članica odredila u Kategoriji A neće se primjenjivati na rješavanje sporova protiv najmanje razvijene zemlje članice.

3. Za period od 8 godina nakon implementacije odredbi u skladu sa Kategorijom B ili C, najmanje razvijena zemlja članica, neće primjenjivati odredbe iz članova XXII i XXIII GATT-a iz 1994. kako je razrađeno i primijenjeno u skladu sa Razumijevanjem pravila i procedura za rješavanje sporova, u rješavanju sporova protiv te najmanje razvijene zemlje članice na koju se odnose ove odredbe.

4. Bez obzira na grejs period za primjenu Razumijevanja pravila i procedura koje regulišu rješavanje sporova, prije sačinjavanja zahtjeva za konsultacijama shodno članu XXII i XXIII GATT-a iz 1994, i u svim nivoima rješavanja sporova u odnosu na mjeru za najmanje razvijenu zemlju članicu, članica treba da obrati naročitu pažnju na posebnu situaciju u najmanje razvijenoj zemlji članici. U tom smislu će se članice dužno uzdržati od pokretanja procedura shodno Sporazumu o pravilima i procedurama koje regulišu rješavanje sporova, u kojima su uključene najmanje razvijene zemlje članice.

5. Svaka članica treba, na zahtjev, u toku grejs perioda koji je dozvoljen ovim članom, da obezbijedi adekvatne mogućnosti za druge članice za diskusiju u vezi sa bilo kojim problemom koji se odnosi na implementaciju ovog Sporazuma.

ČLAN 21: PRUŽANJE POMOĆI I PODRŠKE U IZGRADNJI KAPACITETA

1. Članice donatori su saglasne da olakšaju pružanje pomoći i podrške za izgradnju kapaciteta zemljama u razvoju i najmanje razvijenim zemljama članicama, pod uzajamno dogovorenim uslovima bilo bilateralno ili kroz odgovarajuće međunarodne organizacije. Cilj je da se pomogne zemljama u razvoju i najmanje razvijenim zemljama u implementaciji odredbi iz odjeljka I ovog Sporazuma.

2. S obzirom na posebne potrebe najmanje razvijenih zemalja članica, ciljana pomoć i podrška treba biti pružena najmanje razvijenim zemljama članicama kako bi im pomogla u izgradnji održivih kapaciteta za implementaciju njihovih obaveza. Kroz relevantne mehanizme razvojne saradnje i u vezi sa principima tehničke pomoći i izgradnje kapaciteta, kako je navedeno u stavu 3, razvojni partneri će nastojati da pruže pomoć i podršku za izgradnju kapaciteta u ovoj oblasti na način koji ne ugrožava postojeće razvojne prioritete.

3. Članice će nastojati da primjenjuju sledeće principe za pružanje pomoći i podrške za izgradnju kapaciteta u vezi sa implementacijom ovog Sporazuma:

- (a) uzeti u obzir cjelokupan razvojni okvir zemalja primalaca i regiona, i gdje je relevantno i primjenjivo, reforme i programe tehničke pomoći koji su u toku;
- (b) uključiti, gdje je relevantno i odgovarajuće, aktivnosti kojima bi se riješili regionalni i subregionalni izazovi i promovisala regionalna i subregionalna integracija;
- (c) obezbijediti da se reformske aktivnosti olakšavanja trgovine koje su u toku za privatni sektor, uključe u aktivnosti pomoći;
- (d) promovisati koordinaciju između i među članovima i drugim relevantnim institucijama, uključujući regionalne ekonomske zajednice, kako bi se osigurala maksimalna efikasnost rezultata od ove pomoći. U tom cilju:
 - (i) koordinacija, prije svega u zemlji ili regionu gdje je potrebno pružiti pomoć, između članica partnera i donatora, i među bilateralnim i multilateralim donatorima, treba da stremi ka izbjegavanju preklapanja i dupliranja programa pomoći i nekonzistentnosti u reformskim aktivnostima kroz blisku koordinaciju tehničke pomoći i intervencije u cilju izgradnje kapaciteta;
 - (ii) za najmanje razvijene zemlje članice, Poboljšani integrisani okvir za pomoć vezanu trgovinu za najmanje razvijene zemlje treba da bide dio ovog procesa koordinacije; i
 - (iii) članice takođe treba da promovišu internu koordinaciju između njihovih zvaničnika u oblasti trgovine i razvoja, kako u glavnim gradovima tako i u Ženevi, u implementaciji ovog Sporazuma i tehničke pomoći.
- (e) podsticati korišćenje postojećih koordinacionih struktura u zemlji i regionu, kao što su okrugli stolovi i konsultativne grupe za koordinaciju i praćenje implementacionih aktivnosti; i
- (f) podsticati članice zemlje u razvoju da obezbijede izgradnju kapaciteta drugim zemljama u razvoju i najmanje razvijenim zemljama i razmotre podršku ovakvih aktivnosti, gdje je to moguće.

4. Komitet treba da održi barem jednu sjednicu godišnje posvećenu:

- (a) vođenju razgovora o bilo kojim problemima u vezi sa implementacijom odredbi ili djelova odredbi ovog Sporazuma;
- (b) razmatranju napretka u obezbjeđivanju tehničke pomoći i podrške za izgradnju kapaciteta u cilju podrške implementaciji ovog Sporazuma, uključujući bilo koju članicu zemlju u razvoju ili najmanje razvijenu zemlju članicu koja nije primila adekvatnu tehničku pomoć i podršku za izgradnju kapaciteta;
- (c) razmjeni iskustava i informacija o pomoći i podršci za izgradnju kapaciteta koja je u toku i programima implementacije, uključujući izazove i uspjehe;
- (d) pregledu obavještenja donatora kao što je navedeno u članu 22; i
- (e) pregledu operacija iz stava 2.

ČLAN 22: INFORMACIJE O POMOĆI I PODRŠCI ZA IZGRADNJU KAPACITETA KOJA SE PODNOSI KOMITETU

1. Da bi se obezbijedila transparentnost za članice zemlje u razvoju i najmanje razvijene zemlje članice, o odredbama pomoći i podrške za izgradnju kapaciteta za implementaciju Odjeljka I, svaka donatorska članica koja pomaže članici zemlji u razvoju i najmanje razvijenoj zemlji članici u implementaciji ovog Sporazuma, treba da dostavi Komitetu, pri stupanju na snagu ovog Sporazuma i na godišnjem nivou nakon toga, sledeće informacije o svojoj pomoći i podršci za izgradnju kapaciteta koja je data u prethodnih 12 mjeseci i, gdje je moguće, za koje postoji obavezanost u narednih 12 mjeseci²³:

- (a) opis podrške i pomoći za izgradnju kapaciteta;
- (b) status i iznos za koji postoji obaveza/ koji je isplaćen;
- (c) procedure za isplatu pomoći i podrške;
- (d) članica korisnica, i gdje je to potrebno, region; i
- (e) agencija za implementaciju u zemlji članici koja pruža pomoć i podršku.

Informaciju je potrebno dostaviti u formatu određenom u prilogu 1. U slučaju članica Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (u daljem tekstu ovog Sporazuma: OECD), dostavljena informacija može biti bazirana na relevantnim informacijama OECD sistema izvještavanja kreditora. Članice zemlje u razvoju koje izjavljuju da su u situaciji da obezbijede pomoć i podršku za izgradnju kapaciteta se ohrabruju da dostave prethodno navedene informacije.

2. Donatorske članice koje pomažu članicama zemljama u razvoju ili najmanje razvijenim zemljama članicama, treba da dostave Komitetu sledeće:

- (a) kontakt tačke njihovih agencija odgovornih za pružanje pomoći i podrške za izgradnju kapaciteta u vezi sa implementacijom Odjeljka I ovog Sporazuma, uključujući, gdje je primjenjivo, informacije o onim kontaktnim tačkama u okviru zemlje ili regiona gdje je potrebno pružiti pomoć ili podršku; i
- (b) informacije o procesu i mehanizmima za zahtijevanje pomoći i podrške za izgradnju kapaciteta.

²³ Dostavljene informacije će odražavati zahtjeve odredbi vezanih za tehničku pomoć i podršku za izgradnju kapaciteta koji su vezani za potražnju.

Članice zemlje u razvoju koje izjavljuju da su u poziciji da obezbijede pomoć i podršku se ohrabruju da dostave gore navedene informacije.

3. Članice zemlje u razvoju i najmanje razvijene zemlje članice koje namjeravaju da budu od koristi za pomoć i podršku za izgradnju kapaciteta u vezi sa olakšavanjem trgovine, treba da Komitetu dostave informacije o kontaktnoj tački/tačkama kancelarije(a) odgovornih za koordinaciju i prioritete ovakve pomoći i podrške.

4. Članice mogu dostaviti informacije u stavovima 2 i 3 kroz internet reference i ažuriraće dostavljene informacije po potrebi. Sekretarijat će objaviti ovakve informacije javnosti.

5. Komitet će pozvati relevantne međunarodne i regionalne organizacije (kao što su Međunarodni monetarni fond, OECD, Konferencija Ujedinjenih nacija za trgovinu i razvoja - UNCTAD, SCO, UN regionalne komisije, Svjetska banka, ili njihova pomoćna tijela i regionalne razvojne banke) i druge agencije za saradnju da dostave informacije navedene u stavovima 1, 2 i 4.

ODJELJAK III

INSTITUCIONALNI ARANŽMANI I ZAVRŠEN ODREDBE

ČLAN 23: INSTITUCIONALNI ARANŽMANI

1. Komitet za olakšavanje trgovine

1.1. Ovim putem se osniva Komitet za olakšavanje trgovine.

1.2. Komitet će biti otvoren za učešće svim članovima i bira svog predsjedavajućeg. Komitet se sastaje po potrebi i na način predviđen relevantnim odredbama ovog Sporazuma, ali najmanje jednom godišnje, u cilju obezbjeđivanja prilike za članove da se konsultuju o svim pitanjima u vezi sa funkcionisanjem ovog Sporazuma ili sprovođenjem njegovih ciljeva. Komitet će imati takve nadležnosti kako je određeno ovim Sporazumom ili kako je određeno od strane članova. Komitet će usvojiti sopstveni Poslovnik o radu.

1.3. Komitet može, po potrebi, osnovati prateća tijela. Sva ovakva tijela odgovaraju za svoj rad Komitetu.

1.4. Komitet će, po potrebi, razviti procedure za razmjenu relevantnih informacija i najbolje prakse između članica.

1.5. Komitet će održavati bliske kontakte sa drugim međunarodnim organizacijama iz oblasti olakšavanja trgovine, kao što je Svjetska carinska organizacija, sa ciljem obezbjeđivanja najboljih mogućih savjeta za implementaciju i administraciju ovog Sporazuma, kao i da bi se osiguralo izbjegavanje nepotrebnog dupliranja napora. U tu svrhu, Komitet može pozvati predstavnike tih organizacija ili njenih pomoćnih organa da:

(a) prisustvuju sastancima Komiteta; i

(b) raspravljaju o konkretnim pitanjima koja se odnose na sprovođenje ovog Sporazuma.

1.6. Komitet će razmotriti rad i sprovođenje ovog Sporazuma nakon 4 godine od njegovog stupanja na snagu, a zatim periodično.

1.7. Članovi se podstiču da postavljaju pitanja Komitetu u vezi sa problemima u implementaciji i primjeni ovog Sporazuma.

1.8. Komitet će ohrabriti i olakšati *ad hoc* diskusije između članova o konkretnim pitanjima shodno ovom Sporazumu, sa ciljem postizanja obostrano zadovoljavajućeg rešenja u brzom roku.

2. Nacionalni komitet za olakšavanje trgovine

Svaka članica će uspostaviti i/ili održavati nacionalni komitet za olakšavanje trgovine ili odrediti postojeći mehanizam da olakša kako domaću koordinaciju tako i implementaciju odredbi ovog Sporazuma.

ČLAN 24: ZAVRŠNE ODREDBE

1. U svrhu ovog Sporazuma termin „članica“ podrazumijeva nadležni organ te članice.

2. Sve odredbe ovog Sporazuma su obavezujuće za sve članice.

3. Članice će primjenjivati ovaj Sporazum od datuma njegovog stupanja na snagu. Članice zemlje u razvoju i najmanje razvijene zemlje članice koje su odabrale da koriste odredbe Odjeljka II će implementirati ovaj Sporazum u skladu sa Odjeljkom II.

4. Članica koja prihvati ovaj Sporazum nakon njegovog stupanja na snagu će implementirati njegove obaveze u vezi sa Kategorijom B i C, ubrajajući relevantne periode od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma.

5. Članice carinske unije ili regionalnog ekonomskog aranžmana mogu usvojiti regionalni pristup za pomoć u implementaciji njihovih obaveza shodno ovom Sporazumu uključujući i kroz osnivanje i korišćenje regionalnih tijela.

6. Bez obzira na opšte interpretativne bilješke priloga 1A Sporazuma iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije, ništa u ovom Sporazumu se ne može tumačiti kao umanjenje obaveza članica shodno GATT-u iz 1994. godine. Pored toga, ništa u ovom Sporazumu se neće tumačiti kao umanjenje prava i obaveza članica shodno Sporazumu o tehničkim preprekama u trgovini i Sporazumu o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera.

7. Svi izuzeci²⁴ po osnovu GATT-a iz 1994. će se primjenjivati u odnosu na odredbe ovog Sporazuma. Odricanja od prava primjenjiva na GATT iz 1994. ili bilo koji njegov dio, odobrena u skladu sa članom IX: 3 i članom IX:4 Sporazuma iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske

²⁴ Ovo uključuje članove V:7 i X:1 GATT-a iz 1994. godine i oglasnu napomenu člana VIII GATT-a iz 1994.

organizacije i svih izmjena istog od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma, primjenjuju se na odredbe ovog Sporazuma.

8. Odredbe članova XXII i XXIII GATT-a iz 1994. godine, definisane i primijenjene u Sporazumu o pravilima i procedurama koje regulišu rješavanje sporova, primjenjuju se na konsultacije i rješavanje sporova shodno ovom Sporazumu, osim u slučaju da je drugačije definisano u ovom Sporazumu.

9. Rezerve se ne mogu upisati u pogledu bilo koje odredbe ovog Sporazuma bez odobrenja druge članice.

10. Obaveze Kategorije A za članice zemlje u razvoju i najmanje razvijene zemlje članice, priložene uz ovaj Sporazum u skladu sa stavovima 1 i 2 člana 15, predstavljaju sastavni dio ovog Sporazuma.

11. Obaveze Kategorije B i C članica zemalja u razvoju i najmanje razvijenih zemalja članica, koje su uzete u obzir od strane Komiteta i priložene ovom Sporazumu shodno stavu 5 člana 16, predstavljaju sastavni dio ovog Sporazuma.

PRILOG 1: OBRAZAC ZA OBAVJEŠTAVANJE SHODNO STAVU 1 ČLANA 22

Donatorska članica:

Period na koji se odnosi obavještenje:

Opis tehničke i finansijske podrške i resursa za izgradnju kapaciteta	Status obavezujući/isplaćeni iznos	Zemlja korisnica/ Region (ako je neophodno)	Agencija za implementaciju u članici koja pruža podršku	Procedure za pružanje podrške

Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore – Međunarodni ugovori".

OBRAZLOŽENJE

I. Ustavni osnov za donošenje zakona

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona je član 16 stav 1 tačka 5 Ustava Crne Gore («Službeni list CG», br. 1/07 i 38/13), kojom je propisano da se zakonom regulišu pitanja od interesa za Crnu Goru.

II. Ocjena stanja međunarodnih odnosa i cilj donošenja zakona

Sporazum o trgovinskim olakšicama je donešen tokom Devete ministarske konferencije²⁵, koja je održana na Baliu decembra 2013. godine, sa ciljem ubrzanja kretanja i carinjenja robe i najvećim dijelom se odnosi na aktivnosti kojima bi se pojednostavilo kretanje robe preko granice.

Sporazum je donijet Ministarskom Odlukom *WT/MIN(13)/36 WT/L/911*, kojom je između ostalog osnovan **Pripremni komitet za trgovinske olakšice**, čija je uloga bila da pripremi nacrt Protokola o izmjenama i dopunama Marakeškog Sporazuma o osnivanju STO (u daljem tekstu Protokol), kako bi Sporazum o trgovinskim olakšicama postao sastavni dio STO Sporazuma.

U skladu sa istom Odlukom **Generalni savjet** je, a nakon što je Pripremni komitet obavio svoje aktivnosti, na sjednici od 27. novembra 2014. godine prihvatio notifikacije obaveza kategorije A dostavljene od strane STO članica, i usvojio Protokol. Navedeni protokol Crna Gora je u obavezi da ratifikuje.

Obaveze kategorije A (pojašnjenje u tekstu ispod) su na ovaj način postale sastavni dio Sporazuma o trgovinskim olakšicama, a **Protokol** je otvoren za prihvatanje od strane članica dostavljanjem instrumenta ratifikacije do 31. jula 2015. godine. Protokol, čiji aneks je Sporazum o trgovinskim olakšicama, stupa na snagu u skladu sa članom X:3 STO Sporazuma.

Kad su pitanju aktivnosti Crne Gore u ovom dijelu napominjemo da je notifikacija o obavezama kategorije A članicama distribuirana 7. oktobra 2014. godine (*WT/PCTF/N/MNE/1*). Naime, u Podgorici je u periodu 16 – 18. jula 2014. godine održana radionica u cilju predstavljanja Sporazuma o trgovinskim olakšicama i utvrđivanja mogućnosti primjene istog od dana stupanja na snagu (tzv. postupak samoprocjene).

Imajući u vidu da sve STO članice nisu na istom nivou razvoja, Sporazumom je predviđeno da članice na osnovu rezultata upoređivanja domaćeg zakonodavstva i Sporazuma, same odrede koje će odredbe moći da primjenjuju odmah po stupanju Sporazuma na snagu (A kategorija obaveza), za koje će im trebati tranzicioni period, uz preciziranje tog perioda (B kategorija obaveza), i obaveze za koje će im trebati tranzicioni period i tehnička pomoć (C kategorija obaveza). Gore pomenuta radionica je rezultirala izradom **Tabele usklađenosti nacionalne legislative sa STO Sporazumom o trgovinskim olakšicama** (usvojena od strane Vlade -

²⁵ Ministarska konferencija je najviši organ STO-a, i čine je predstavnici svih zemalja članica. Sastaje se najmanje jednom u dvije godine, i donosi odluke po svim pitanjima u vezi sa bilo kojim od multilateralnih trgovinskih sporazuma.

zaključci br. 08-1956/3 od 1. avgusta 2014. godine), a realizovana u koordinaciji Uprave carina sa STO i ekspertima USAID-a.

U vezi sa **Protokolom**, značajno je napomenuti da Sporazum o osnivanju STO-a, tzv. STO Sporazum, reguliše institucionalni rad STO. Aneksi ovog Sporazuma su multilateralni sporazumi koji regulišu trgovinu robama, uslugama i trgovinske aspekte prava intelektualne svojine.

Crna Gora će dostaviti instrument ratifikacije nakon što Zakon o potvrđivanju Protokola bude objavljen u Službenom listu.

III. Osnovna pitanja koja se uređuju međunarodnim ugovorom

Sporazum, kao aneks navedenog Protokola, u uvodnim odredbama reguliše objavljivanje i dostupnost informacija. Svaka država je u obavezi da bez odlaganja objavi i učini dostupnim na svom veb sajtu sve relevantne informacije koje se odnose na uvoz, izvoz i tranzit robe na nediskriminišući i lako dostupan način, kako bi se vladama, trgovcima i drugim zainteresovanim stranama omogućilo da se sa njima upoznaju.

Sporazum reguliše opšta i specifična pravila o naknadama i dažbinama nametnutim prilikom ili u vezi sa uvozom i izvozom; kao i kaznena pravila, pri čemu pojam “kazne” ima značenje onih kazni koje je nametnula uprava carina članice zbog kršenja carinskih zakona, propisa ili proceduralnih zahtjeva.

Sporazumom se reguliše pitanje oslobađanja i carinjenja robe. Svaka članica će usvojiti i održavati procedure koje se odnose na: obradu prije dolaska robe, elektronsko plaćanje, oslobađanje roba prije konačne odluke o carini, proviziji, porezu i naknadama, upravljanje rizikom, reviziju nakon carinjenja, ubrzane pošiljke (odnose se na ubrzano oslobađanje barem onih roba koje dolaze kao teret u vazdušnom saobraćaju licima koja se prijave za ovu uslugu, dok će carinska kontrola ostati na snazi).

Odredbama Sporazuma propisana je saradnja graničnih agencija kao i kretanje roba pod carinskom kontrolom namijenjenih uvozu.

Formalnosti u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom treba da budu u svrhu brzog oslobađanja i carinjenja robe, snižavanja vremena i troškova, kao i da najmanje restriktivna mjera bude izabrana.

Posebnim odredbama reguliše se specijalni i različiti tretman za zemlje članice u razvoju i najmanje razvijene zemlje članice. Shodno navedenom, vrijeme predviđeno za implementaciju odredbi ovog Sporazuma biće povezano sa kapacitetima za sprovođenje zemalja u razvoju i najmanje razvijenih zemalja članica. Kada pomenute zemlje nisu u mogućnosti da obezbijede neophodne kapacitete, neće se uslovljavati primjena odredbe(i) dok se ne dostigne potrebni kapacitet za implementaciju.

U vezi sa grejs periodom za primjenu i razumijevanje pravila i procedura koje regulišu rješavanje sporova, za period od dvije, odnosno šest godina nakon stupanja na snagu ovog

Sporazuma, definisane i primijenjene u skladu sa Sporazumom o pravilima i procedurama koje regulišu rješavanje sporova, bilo koja odredba koju je članica odredila u Kategoriji A neće se primjenjivati na rješavanje sporova protiv članice zemlje u razvoju, odnosno protiv najmanje razvijene zemlje članice.

IV. Procjena finansijskih sredstava

Za sprovođenje Zakona o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama marakeškog sporazuma o osnivanju svjetske trgovinske organizacije nije potrebno obezbijediti sredstva iz Budžeta Crne Gore.

V. Potreba usaglašavanja propisa

Postoji potreba usaglašavanja propisa sa Protokolom koji se potvrđuje. U skladu sa članom 14 Zakona o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora Crne Gore, propisano je da Skupština Crne Gore potvrđuje međunarodne ugovore koji zahtijevaju donošenje novih ili izmjenu važećih propisa. Uvidom u nacionalne propise, utvrđeno je da je potrebno uskladiti Uredbu o carinskoj tarifi sa Zakonom o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama marakeškog sporazuma o osnivanju svjetske trgovinske organizacije.